

Received: 20.04.2023
Accepted: 06.11.2023

Received in revised form: 04.11.2023
Available online: 15.11.2023

Original Research

Citation: Yağimli, M. A. (2023). Evaluations on the Design Features of Books Prepared for Bilingual Turkish Children Abroad. *Turkophone*, 10(2), 79-101. <https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1286320>

EVALUATIONS ON THE DESIGN FEATURES OF BOOKS PREPARED FOR BILINGUAL TURKISH CHILDREN ABROAD

M. Akil YAĞIMLI*

ABSTRACT

Turkey has been conducting studies in the field of Education Sciences for 60 years, starting in the 1950s and intensifying after the 1960s, to teach Turkish and Turkish Culture to the approximately 5 million bilingual population abroad. The Ministry of National Education uses textbooks and workbooks prepared in Turkey and sent in 2019 as teaching materials. Additionally, there are numerous and diverse textbooks and reading materials from private publishers. However, some deficiencies are noticeable in these examined books. Certain elements of the design on the pages of the books carry negative qualities from various perspectives, adversely affecting education. In this qualitative study where findings obtained through document analysis are interpreted and evaluated, the design aspects of textbooks and reading materials prepared for bilingual Turkish children living abroad are explored. The study aims to understand how these aspects, such as preparedness, infrastructure, perspective, conceptual universe, and knowledge repertoire, differ from their counterparts in Turkey and how bilingual Turkish children perceive, comprehend, and learn from them. It is attempted to demonstrate the positive or negative contribution of styles to learning. The study concludes that materials designed for bilingual children have specific design features that need to be carefully considered, understanding what each element represents and can signify from every angle. Otherwise, it has been observed that misinterpretations or misunderstandings can occur, deviating from the intended narrative. Designed elements can complicate the topic/activity and make learning difficult, leading away from the intended purpose. Therefore, educators/authors should actively intervene in the design process.

Keywords: Bilingualism, Material, Design

1. INTRODUCTION

Human language, which allows individuals to express their emotions, thoughts, and desires in all nuances and enables them to sustain their lives, is the fundamental element that makes a person an individual. Furthermore, language plays a crucial role in facilitating understanding among

* 0000-0002-0104-801X, PhD Student, İstanbul Medeniyet University, makilyagimli@gmail.com

communities, thereby contributing to the communal quality of societies (Aksan, 1988, p.11; Yıldız, 2015, p.79).

The term "mother tongue" refers to the language acquired by individuals from their family and the societal environment in which they grow up. This language forms the strongest bond in their relationships with both themselves and society (Korkmaz, 1992, p.8). Initially, in times when human beings lived in relatively small, closed communities with limited inter-community communication, language existence was confined to this mother tongue. However, as communities with different languages and cultures interacted over time due to social reasons such as climate, warfare, politics, and religion, and later due to individual reasons like basic needs, trade, work, marriage, and education, the use of multiple languages emerged, both at the societal/national level and individually.

Scholars trace the origins of bilingualism to early Islamic history, although the phenomenon gained prominence closer to contemporary times. While early studies on globally spoken languages often associated bilingualism or multilingualism with colonial countries, it is evident today that this situation is not limited to specific geographical regions (Haznedar, 2021b, p.103). Bilingualism/multilingualism has become a characteristic feature in contemporary societies (İnce and Demiriz, 2021, p.177).

In studies by Grosjean (1982) and Beatens-Beardsmore (1986), it is assumed that more than half of the world's population is bilingual or multilingual. İnce (2021, p.429) reports that the current rate of bilingualism worldwide is approximately 60-70%. In academic literature, bilingualism is subject to diverse evaluations in terms of definition, types, nature, and quality, depending on factors such as its dynamics, origins/formation, usage areas, user profiles, levels, interdisciplinary nature, and the approach of scientific disciplines/fields.

In the broader sense, Haznedar defines bilinguals as individuals in any community who can communicate in multiple languages, both in writing and orally, with varying levels of proficiency in skills such as reading, writing, and speaking, tailored to their purposes (2021a, p.5). In the context of this study, bilinguals refer to the descendants of Turkish migrants who, starting with Germany in 1961 and later with Austria (1964), Belgium (1964), the Netherlands (1964), France (1965), Sweden (1967), and Australia (1967) through labor agreements (Şen, 2016, p.1024).

For more than 60 years, from the beginning of official labor migrations in 1961 to the present, Turkey has made various attempts to teach Turkish and Turkish culture to the children of its citizens living abroad. Despite efforts to improve both domestically and with local institutions abroad, it is observed that Turkey struggles with determining how to teach language to Turkish children in foreign countries, establishing a standardized approach for teacher assignments, solidifying the legal basis for courses, and improving the quality of education (Şen, 2016, p.1023-1033; Yıldız, 2012).

A comprehensive study on textbooks in 2009 resulted in the development of a curriculum and the preparation of textbooks and workbooks for students from 1st to 10th grade. Approximately 400,000 copies were printed and delivered to the education counsellorships/attachés in the countries/states designated by the Directorate General for Foreign Relations in November 2010 for the use of teachers/students (Yıldız, 2012, p.14). However, these books were discontinued a few years later due to their perceived lack of usefulness by students and teachers, and efforts began for a new set.

In order to address the issues related to Turkish language and culture courses and prepare a curriculum, a field study was conducted in Germany, France, and Switzerland in 2017, based on which a report titled "Analysis of the Current Situation of Turkish Language and Culture Course" was prepared. The findings in the report formed the basis for the development of the Turkish Language and

Culture Course Curriculum in 2018 (Karadağ and Baş, 2019, p.10). Consequently, textbooks were prepared, classified by level from Preparatory 1-2 to grades 1-8, and sent to representative offices for use by teachers and students. The current basic material used by teachers appointed by the ministry is this set of books. In addition to these, numerous textbooks and reading materials prepared by private publishers are also used.

2. METHOD

In this study, characterized by a descriptive qualitative design, the qualitative research method of document analysis has been employed. Document analysis involves the examination and analysis of written materials containing information about the phenomena under investigation (Yıldırım and Şimşek, 2006, p.187). Data were obtained through document scanning, and descriptive analysis was employed in the analysis of the data collected within the scope of the study. Data obtained or supported by direct quotations were interpreted and evaluated in accordance with specified criteria, following the principles of descriptive analysis.

The significance of this research, which aims to determine the critical impact of materials prepared for bilingual individuals on their accurate learning, is to assist/guide those preparing materials. The study aims to demonstrate the effects of page designs of materials prepared for bilingual children on their learning initiatives. The primary research question is: How are the designs of materials prepared for bilingual children perceived by the recipients? Can material developers address the knowledge, experience, level, infrastructure, and preparedness of bilingual children, and what evaluations can be made regarding whether children understand these elements correctly/incorrectly/incompletely?

The research universe consists of materials prepared for bilingual children living abroad, including books published by private publishers and those prepared by the Turkish Ministry of National Education and sent abroad. The sample consists of the books listed below:

3. DOCUMENTS INVESTIGATED

1. Türkçe 3, Çalışma Defteri, Turkuaz, Hülya Pilancı, Önel Druck & Verlag, Köln.
2. Türkçe-Anadil Dersleri, Çalışma Defteri 3, Sabri Çakır, Schulbuchverlag Anadolu-Hückelhoven.
3. Dilimiz Türkçe 3, Alıştırma Dil ve Okuma Kitabı, Kâzım Karasu-Güler Karasu, Önel Druck & Verlag, Köln.
4. Dilimiz Türkçe 4, Alıştırma Dil ve Okuma Kitabı, Kâzım Karasu-Güler Karasu, Önel Druck & Verlag, Köln.
5. Yeni Türkçe 2, Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
6. Yeni Türkçe 3, Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
7. Yeni Türkçe 3, Çalışma Kitabı, Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
8. Yeni Türkçe 4, Çalışma Kitabı, Mete Atay, Önel-Verlag, Köln.
9. Yaşayan Dilimiz Türkçe 2, Çalışma Kitabı, Bilge Atay-Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
10. Resimli Dilbilgisi 3, İmlâ-Yazım, Gönül Özgül, Önel Druck & Verlag, Köln.

11. Resimlerin Dili 3, Kompozisyon Çalışmaları, Güler Karasu-Sevim Özdemir, Önel Druck & Verlag, Köln.
12. Resimlerin Dili 4, Kompozisyon Çalışmaları, Güler Karasu-Sevim Özdemir, Önel Druck & Verlag, Köln.
13. Türkçe Ana Dil Dersleri 5, Çalışma Defteri, Sabri Çakır-Hüseyin Kaya, Schulbuchverlag Anadolu, Köln.
14. Anadilim Türkçe, Hazırlık 1, IGMG, Plural Publications, 3. Baskı, Şubat 2018, Köln.
15. Türkçe ve Türk Kültürü, Hazırlık 1, Ders Kitabı, Mustafa Kurt-Nezir Temur, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
16. Türkçe ve Türk Kültürü, Hazırlık 2, Ders Kitabı, Mustafa Durmuş, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
17. Türkçe ve Türk Kültürü 1, Sabri Sidekli, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
18. Türkçe ve Türk Kültürü 2, Ülker Şen, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
19. Türkçe ve Türk Kültürü 3, H.Kağan Keskin, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
20. Türkçe ve Türk Kültürü 6, Yusuf Doğan, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
21. Türkçe ve Türk Kültürü 7, Mehmet Kurudayıoğlu, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
22. Türkçe ve Türk Kültürü 8, Halit Karatay, MEB Yayınları, Ankara, 2019.

4. RESULTS AND DISCUSSION

In this section of the study, data identified through document scanning has been interpreted through descriptive analysis, leading to the derivation of conclusions.

4.1 Design

The term 'design,' which means 'deliberate form' (TDK, 1983, p.1148), in the publishing world is referred to as 'the process of placing writings, photographs, and visual materials on a two-dimensional surface in order of importance, within the framework of graphic layout and rules, to attract the reader's interest' (Seçim, 1996, p.3; cited in Çubukçu and Doğan, 2019, p.97). It is translated into Turkish as 'Mizanpaj' (page design/layout) from the French term 'La mise en page.'

Teaching materials, including textbooks, which are indispensable elements of the language education process, are constantly renewed and developed with the support of current methods and techniques in order to meet changing and evolving needs, preferences, and expectations. In this process of innovation and change, the design of materials holds a significant place (Coşkun, 2017, p.241).

Under the title of design, this study evaluates the scanned books in terms of color, text, and cover visuals; the placement of texts and visuals on the pages; and the appropriateness and compatibility of the desired spaces for text and visuals to be completed/filled, in short, the composition/layout/design of everything the student sees on the pages. In doing so, certain relevant sections have been photographed and exemplified to enhance the understanding of the statements, sometimes attempting to show them in actual dimensions.

It can be stated that there is generally no discomfoting negativity regarding the covers of the books. The visuals, color choices, writing styles, and compositions on the covers are characteristic features

that align with the interests, needs, and preferences of the age and level group that the book aims to address.

The information pages such as the inner cover and subsequent credits pages, which are customary in reading books and textbooks from private publishers, are followed by the presentation of topics and activities. Books utilizing 'Contents' and 'Index' have concluded these sections. There is no negativity associated with these parts.

After these sections in textbooks prepared by the Ministry of National Education (MEB) and sent abroad, similar to textbooks in Turkey, the inclusion of the 'National Anthem,' 'Address to Youth,' and the portrait of Atatürk is valuable in instilling a sense of belonging and closeness to our children living far away or abroad. Similarly, the 'Get to Know Our Book' and 'Contents' pages in these books appear to be facilitative and establishing closeness in practice for children.

Apart from the positive aspects on the pages where topics are explained and activities are carried out, the overall appearance that deviates from the good and positive may be perceived as faulty from various perspectives:

4.1.1 Incompletion/Completion Exercises: Inadequate Allocated Space

In some fill-in-the-blank and sentence completion exercises, it is observed that the space allocated for the completion/filling is not sufficient for the word or sentence intended to be written.

In the example below, 10 profession visuals are provided side by side, and it is requested to write their names below them (21/22). However, it is not possible for the words to fit into the allocated spaces. Even with 11-point computer font, it is not possible to fit, making it impossible for the student to fit them with handwriting.

Visual 1. Fill-in-the-Blank Exercise

'Engineer, Doctor, Pilot, Teacher, Lab Technician, Veterinarian, Civil Servant, Imam, Nurse, Farmer'.

The equal allocation of space to the four-letter word 'İmam' and the nine-letter word 'Veteriner' also indicates a lack of meticulousness.

In the example below, it does not seem possible for the intended sentence to fit into the allocated line.

6. Konuş.

Visual 2. Fill-in-the-Blank Exercise.

Considering that it is a textbook designed for 'Prep 1' level, even if the age group is expected to use the entire speech balloon by disregarding the line, it is still evident that it would not fit. (15/12) Similar flaws have been encountered in other sections of the same book as well. (15/13), (15/23).

In the example below, the allocated space to write what is requested is very limited, and the drawn lines are very narrow. (20/17)

Türkiye'ye kendi arabamızla gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

Türkiye'ye uçakla gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

Türkiye'ye trenle gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

Türkiye'ye gemiyle gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

ETKİNLİK

Türkiye'ye izne giderken yaşadığınız ilginç olaylar var mı? Bu olayları arkadaşlarınıza anlatın.

Visual 3. Fill-in-the-Blank/Completion Exercise

Dostluk şiirindeki hayvanlar şaire neler hatırlatıyor? Bana biraz yardımcı olun!

Büyüklerimize göstermeliyiz.

Çocuklar ile büyür.

Sevgi çoğalır.

..... bizim zenginliğimizdir.

Birbirimize karşıolmalıyız.

4-3 Peki, siz, neleri, kimlerle paylaştınız? Haydi bakalım, başınızdan geçen bir olayı yazın.

A large rectangular area with horizontal lines for writing, resembling a piece of lined paper with a torn edge on the left side.

37

Visual 4. Fill-in-the-Blank/Completion Exercise.

In this example, in the sentence completion activity, it is observed that the allocated spaces are too narrow for the words to be written. For instance, the appropriate option for the sentence 'Birbirimize karşıolmalıyız.' (19/37), which is 'anlayışlı' (understanding), does not fit even with computer writing.

The drawn lines provided for the writing exercise in the same activity on the page are also so narrow that the student cannot fit their writing.

In the example below, where comprehension exercises are given after telling an idiomatic story, the spaces provided are too cramped and small to accommodate what is required to be written. Asking open-ended, long-answer questions such as '**Metinde ne anlatılmıştır?**' (What is told in the text?) and '**Metindeki olay nasıl gerçekleşmiştir?**' (How did the events in the text unfold?) (22/104) and allocating a narrow space are also considered as a lack of attention to detail.

Visual 5. Writing Activity in the Designated Area

Similar flaws, such as inappropriate/inadequate allocation of space for what needs to be written, have been encountered in other textbooks as well. (12/10-11), (14/41).

It is also observed that design flaws are sometimes more attributed to corrections during the design process. Pages with errors somehow occurring during the preparation phase are perceived by the student as a lack of attention to detail.

In the fill-in-the-blank/completion exercise below, the instruction '**Mevsimlerin altına ayların isimlerini yaz.**' (Write the names of the months under the seasons) (4/58) is given, and below it, the names of the seasons are written with two-word blanks beneath. However, it was overlooked that each season consists of three months, resulting in a careless activity design in this form.

Visual 6. Example of Allocated Space Not Meeting the Requirements

In the example below, words are provided for the blanks to be completed, but the blanks and the given words do not fully match, and some words are missing. (13/43) The missing words should be identified and written in order to complete the entire exercise.

Türkiye Cumhuriyeti

Aşağıdaki tümceleri tamamlayınız.

Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşına "_____ Marşı" denir.

Toprağı, _____, milli marşı ve bir _____ olan Türkiye bağımsız, _____, _____ ve _____ bir _____ devletidir. Yönetim biçimi _____.

Resmi dili _____, başkenti _____'dir.

Türkiye, _____ ile _____ arasında bir köprüdür.

Denizleri, kıyıları, _____ güzellikleri ve _____ kalıntılarıyla Türkiye eşsiz bir _____ ülkesidir. Yüzölçümü _____ km²'dir.

Avrupa kıtasında bulunan topraklarına _____, Asya kıtasında kalan topraklarına ise _____ denir. Mustafa _____ Atatürk tarafından _____ Türkiye Cumhuriyeti'nin _____ yaklaşık _____ milyondur. Türkiye bayrağında _____ zemin üzerinde duran _____ şeklinde beyaz bir _____ ile beyaz bir _____ vardır. Türkiye'nin _____ Gürcistan, _____ ve _____; güneyinde _____, _____ ve _____; batısında _____ Denizi, _____ ve _____; kuzeyinde ise _____ yer almıştır. Uluslararası plakası _____, kısaltması ise _____ şeklinde yazılır. İllerinin sayısı _____ olan Türkiye; Karadeniz Bölgesi, _____ Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, _____ Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve _____ Anadolu Bölgesi olmak üzere _____ coğrafi bölgeye bölünmüştür.

İstiklâl - bayrağı - Anayasası - demokratik - laik - sosyal - hukuk cumhuriyettir - Avrupa - Asya - doğal - tarihi - tatil - 814578 - Trakya Anadolu - Kemal - nüfusu - 68 - kırmızı - hilâl - ay - yıldız - doğusunda Ermenistan - İran - Irak - Suriye - Akdeniz - Ege - Yunanistan - Bulgaristan Karadeniz - TR - T.C. - 80 - Marmara - İç Anadolu - Güneydoğu - 7

Visual 7. Fill-in-the-Blank/Completion Activity

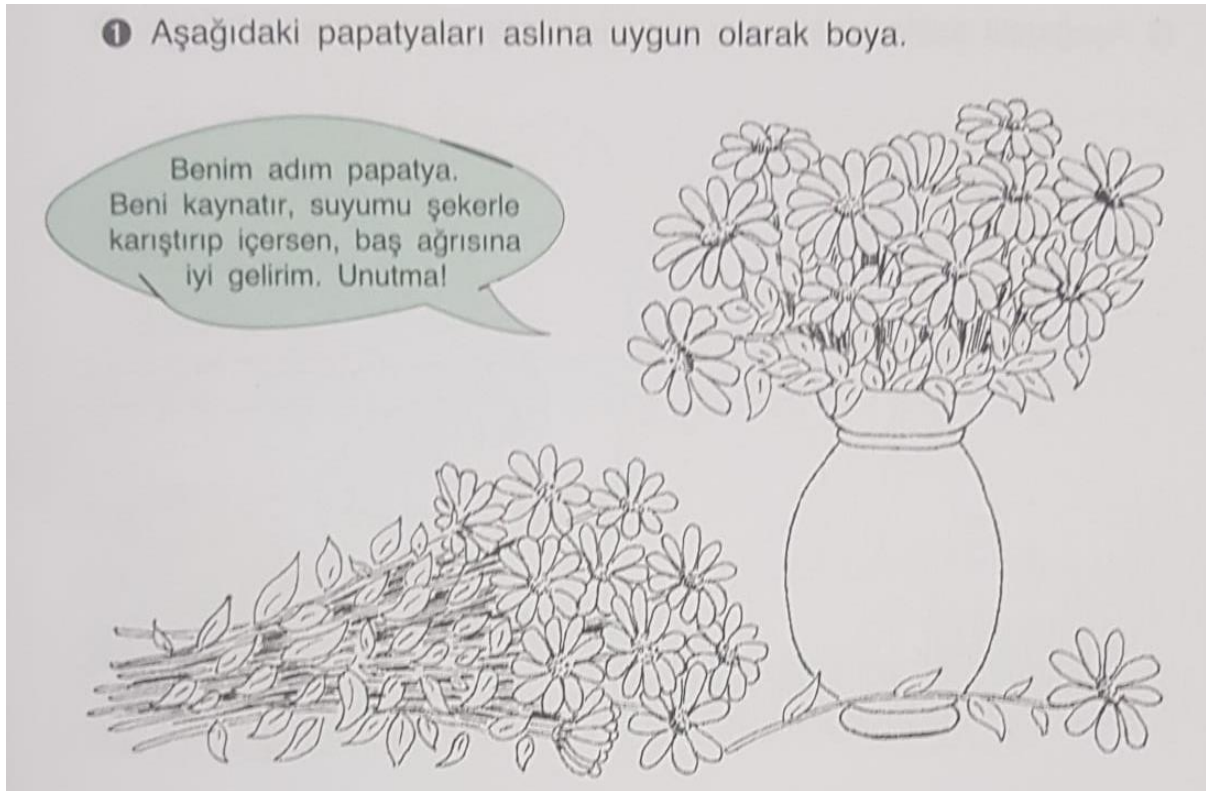
Prepared activities and designed pages must undergo effective practical corrections by their practitioners/users/students before their final versions are provided. Otherwise, they may have significant flaws that go unnoticed in practice, negatively affecting learning and causing difficulties due to their impractical nature.

4.1.2. Incompletion of Space Allocated for Completing Images

The inadequacy of allocated spaces for the intended activities is also encountered in some visuals as a flaw.

The drawing/image of bunches of daisies given for the painting activity with the instruction 'Aşağıdaki papatyaları aslına uygun olarak boy.' (Paint the daisies below true to life.) (2/37) is not suitable for coloring. The area where the coloring pencil will move is too narrow. It is evident that

this is a painting activity material at an advanced level that can be accomplished not by an ordinary child but by a skillful adult.

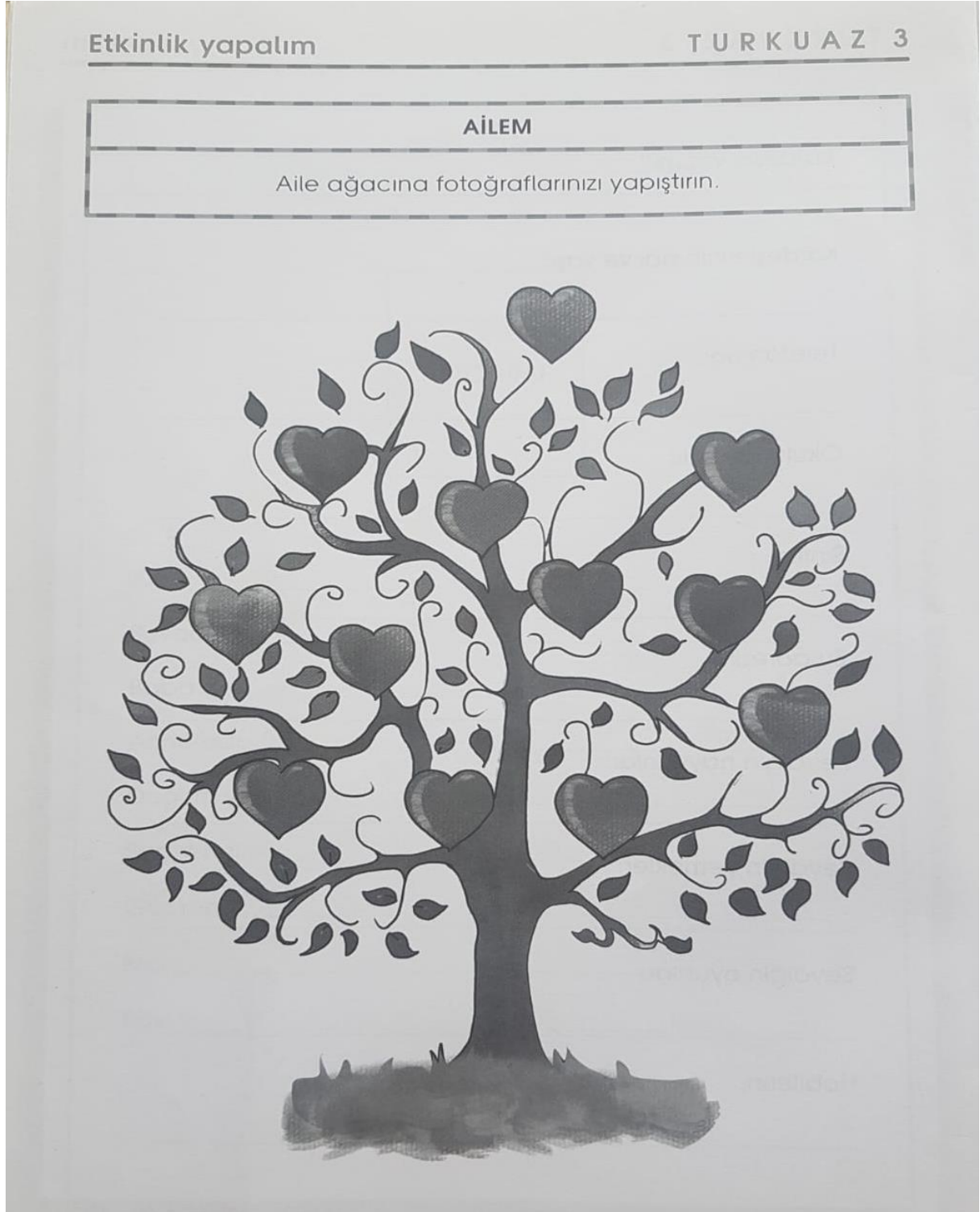

Visual 8. Painting Activity

Furthermore, '**paint true to life**' activity with '**daisies**' is not a good choice. This is because the child will only paint the center of the flower with a light color like yellow, leaving the leaves unpainted to remain white. Also, due to the small size of the flowers, the child won't be able to paint them in a different color. As a result, nothing meaningful will come out of this painting activity, and a visually appealing image will not be achieved. This activity will not entertain or make the child happy. If daisies had to be painted, a single large daisy could have been provided. In this way, a visually appealing, large, yellow-orange area resembling the sun could be obtained, and the leaves could be painted cream – as they are wide enough to be painted. Alternatively, instead of insisting on painting 'true to life,' the child could have been allowed to paint in any color they liked, creating a vibrant and colorful image.

Flaws such as the painting area being too small or the chosen image not being suitable in terms of shape or color for painting can also be observed in other activities with directive instructions in different books, such as '**Paint the spring picture below.**' (2/36), '**Paint the pictures.**' (10/6), '**Painting activity**' (5/29, 30, 32), and so on.

In the example below, concerning the 'family' topic where the family tree is explained, it is observed that the areas indicated in accordance with the instruction 'Paste your photos on the family tree' (1/8) are too small to accommodate the photos of family members.

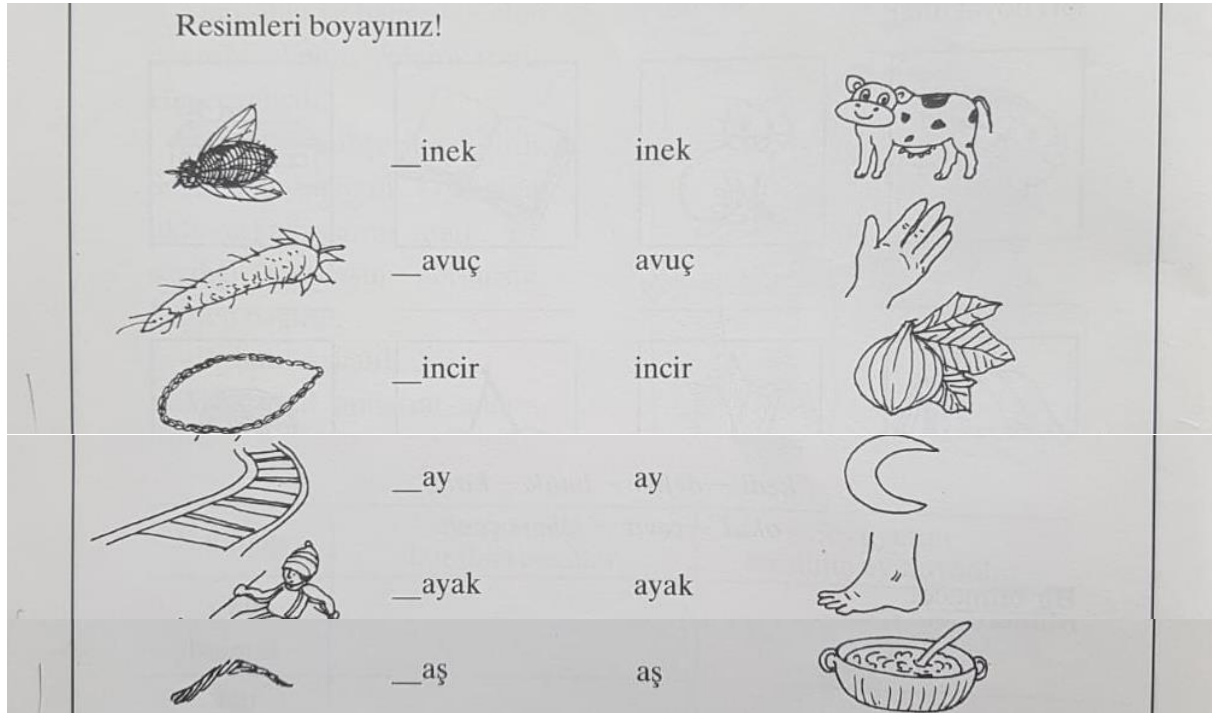

Visual 9. Completion/Pasting Activity

Assuming that the smallest-sized photo is an ID photo, if we consider the dimensions of an ID photo to be $5 \times 6 = 30 \text{ cm}^2$, it becomes apparent how small the allocated space for the photo on the page, which is $1.5 \times 1.5 = 2.25 \text{ cm}^2$, is. In this state, it is seen as an impractical/inappropriate design. The sizes of the components that make up the whole in the material are evaluated in terms of their impact on each other. It is the connection between size and shape (Coşkun, 2017, p.277).

A similar activity was assigned in another book with the following instruction: **'Like Aybike, place your hand on this page and trace the outline of your hand. Draw your own picture on the tip of your thumb. Draw pictures of your friends on the tips of your other fingers.'** (17/23) It is not possible for an elementary-middle school-aged student to draw a 'face' in an area the size of a fingertip. Additionally, it is not considered realistic to think that the drawn tiny faces could represent specific individuals or have similar qualities. Because it would not be realistic to expect ordinary children, or even adults without artistic skills, to draw recognizable portraits. The drawings would be random and poorly executed, causing frustration rather than enjoyment for the children and reinforcing feelings of 'inability' and 'not being able to do it.' Considering that the textbook in which this activity is assigned targets the first grade of primary school, it can be said that the intended activity is not feasible, and this situation implies negligence and imposing a task on the student that they cannot perform.

In some activities where sound, letter, syllable, or word exercises are done, and coloring is ultimately requested, the visuals of these linguistic components used according to the relevant topic may not be suitable objects for coloring. This results in a lack of attention to detail and impracticality. 'Sinek, avuç, zincir, elek, ray, ay, ayak, kaş vb.' (10/10).

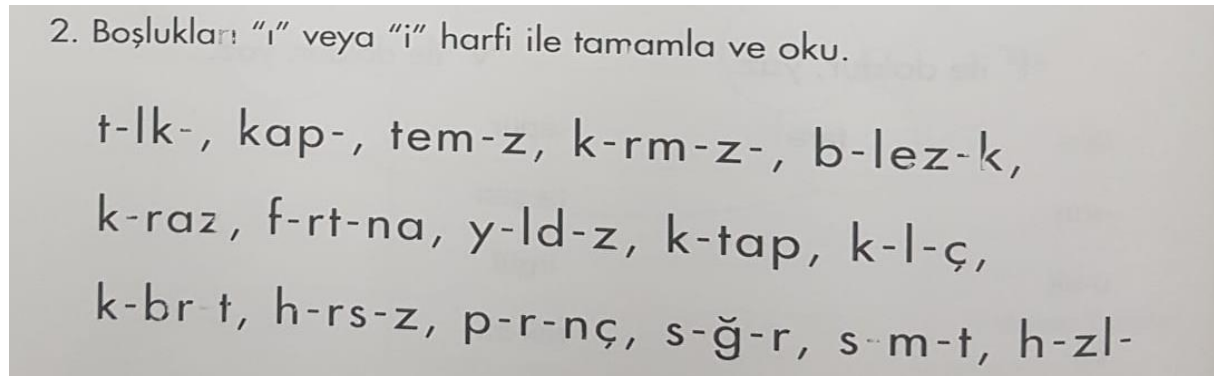
Visual 10. Coloring Activity

In some drawings/visuals where coloring is assigned to complete by having students draw or write, it is observed that the student's age-related manual dexterity and developmental competence in using the space are not taken into account. In some examples where coloring of given visuals is required, images are used where issues may arise in practice concerning the object to be colored or the area to be colored. When designing these activities, it is considered necessary to try to anticipate possible situations regarding the process of the work and its final state from the perspective of the student/child, to look like a child, to see from the child's point of view, and to conduct a sample application before the printing stage and give the final form based on the results.

4.1.3. The Weak Contribution of Design to Student Learning Activities

The topic explained by the author and the activities assigned; the skill of the designer can either make it easier and better for the student to learn or make it more difficult to understand and learn. The visual design of a material refers to presenting course content in a way that facilitates memorization and contributes to permanent learning (Coşkun, 2017, p.276).

In the example below, where letter exercises are assigned, indicating the completion point with a hyphen (-) does not accurately represent what is intended to be said and done. (5/46) There is no such use of the hyphen punctuation mark in the TDK Spelling Guide (2000, p.62-63). If it is anticipated that it can be used for design purposes, then we can say that using a line that corresponds to the middle of the letter is not a suitable choice. Because it is not a commonly used method, and if written like this, the letter 't' to be written on the short line will result in the letter 't.' For example: 'kap-' > 'kap+'. Therefore, instead of a hyphen, an underscore (_) or one or more dots (.) should be used to indicate a space. Lines guide us in perceiving shapes. They form different shapes by combining with other lines and surfaces. Different shapes can evoke different meanings (Coşkun, 2017, p.276).

Visual 11. Completion Exercise

In the second example on the same page, the spaces to be filled are left blank without any indication such as a period (.) or underscore (_), making it unclear where the student should write the letter and where the desired letter should be written. (5/46) The effort to determine where to write the letter is hindering the effort to determine which letter to write.

1. Şiirdeki boşlukları doldur ve sesli oku.

Her çiçekten bal al r z
 Hiç durmadan çal ş r z.
 Çiçeklerden bal yapar z.
 Biz çal şkan ar lar z.

Biz çal şt k emek verdik,
 Çiçeklerden bal derledik,
 Biz dol turduk kovanlar ,
 Bize derler işçi ar .

Türkçem 2
Sayfa: 63

Visual 12. Completion Exercise

In the example below, the arrangement of sentences and pictures is requested, but the student's situation while arranging them has not been taken into account. Placing small boxes for writing the designated numbers will facilitate the student's task and prevent complexity. (11/37) Each mixed sentence should have a number or letter at the beginning, and each corner of the picture section should also have a corresponding number or letter. When arranging, the student should determine the sentences based on the identifier (letter-number) at the beginning, and when matching with the pictures, they should be able to use a coding system, such as 'Sentence 4 with Picture 1.' Doing this without such labeling is very complex and difficult for a small child, and even for an adult. And this difficulty is unnecessary; it can be transformed into an easy and effortless process through simple marking.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Resimleri olayın akışına göre sırala. 3. Kestiğin resimleri yapıştır. 4. Resimde gördüklerini anlat. 5. Aşağıda karışık verilen tümceleri uygun resimlerin altına yaz. 6. Yazdığın tümceleri oku. 7. Resimleri boya
	<p>Tümceler</p> <p>Çocuklar yaşlı kadına çantasını veriyorlar. Hırsız, yaşlı kadının çantasını almaya çalışıyor. Hırsız çantayı alıp, kaçıyor. Top oynayan çocuklar, hırsızı görüyorlar. Hırsız yavaşça yaşlı kadının arkasına yaklaşıyor. Hırsız arkasına bakarak, koşuyor. Çocuklar topu hırsızın yüzüne atıyorlar. Yüzüne top değen hırsız yere düşüyor. Çocuk, hırsızın elinden yaşlı kadının çantasını alıyor.</p>

Visual 13. Sorting Exercise

In this example, numbers have been assigned for sorting in the written parts, but no numbers have been assigned to the pictures for sorting. The labels 'Picture 1' and 'a', 'b' given to the sentences are correct, but since it is not indicated which picture is 1 and which one is 2, it cannot be fully determined, only speculated. This should not be necessary. The student should not hesitate or experience uncertainty about whether the sorting is horizontal or vertical.

Pamuk ve Yavruları

48

Pamuk ve Yavruları

Çalışmalar

1. Verilen sorulardan yararlanarak, öyküyü anlat.
2. Resimlerin altına uygun tümceler yaz.
3. Yazdıklarını oku. Resimleri boya.

Resim 1. a. Resimde kaç yavru var?
b. Anne yavrularına ne gösteriyor?

Resim 2. a. Pamuk ne yapıyor?
b. Yavrular ne ile oynuyorlar?

Resim 3. a. Yün yumağı nereye yuvarlanıyor?
b. Yavrular nerede oynuyorlar?

Resim 4. a. Yavrular dere kenarında ne yapıyorlar?
b. Yavrunun biri dereye ne görüyor?

Resim 5. a. Yavru niçin dereye atılıyor?
b. Yavruyu kurtarmaya kim geliyor?

Resim 6. a. Pamuk ne yapıyor?
b. Dere kıyısındaki yavru neye bakıyor?

49

Visual 14. Sequencing Activity

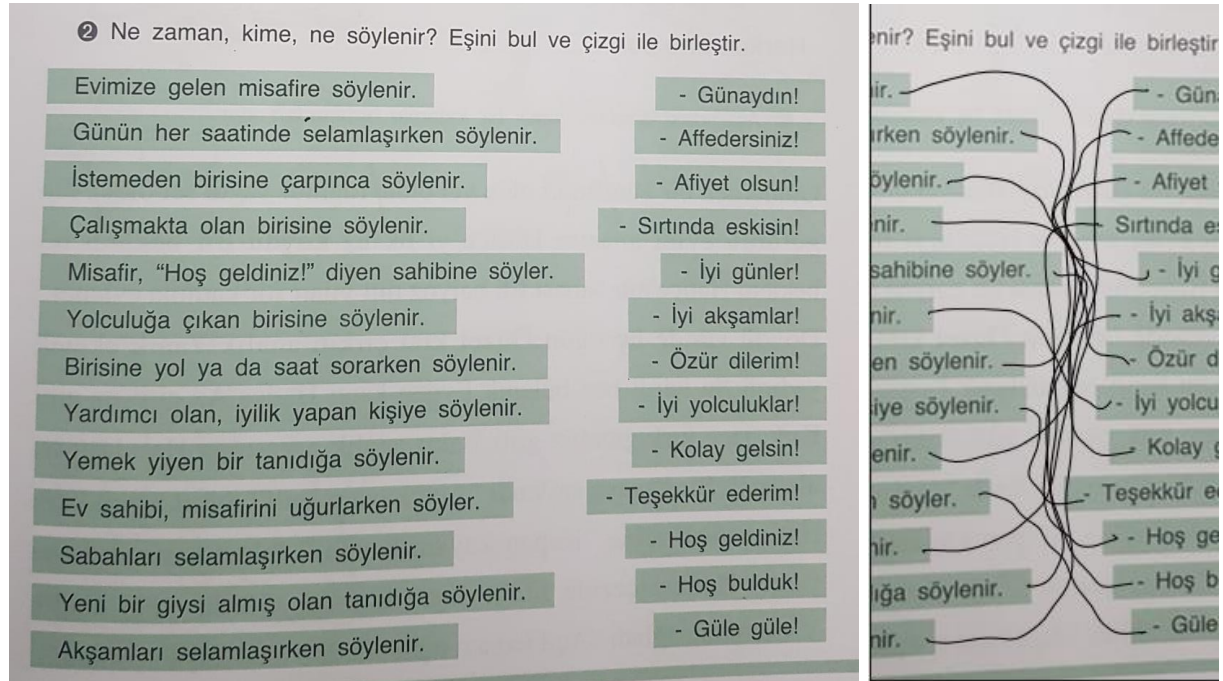
Also, in many activities before this page, the 'a'- 'b' item heading has been used for multiple-choice tasks such as 'which one is correct' for the written sentences. Up to this page, this style has been adopted, and for the new thing intended to be done, which is the same in form but different in expression, the direction that is different from the others needs to be emphasized. Perhaps an example has already been provided, preventing the student from hesitating while performing the activities and feeling unsuccessful as a result should be considered. (11/48-49)

The words and sentences to be filled/completed and the words and sentences to be compared/matched should be clearly and explicitly expressed and shown for the student to understand. Additionally, considering the student's age and psychosocial skills, the left blanks should have a suitable space/area and a marker that is conducive to the desired filling/completion. The formal or structural elements of the design process consist of line, shape, texture, color, and space. Layout elements also include unity, proportion, balance, rhythm, emphasis, and harmony (Coşkun, 2017, p.276)

4.1.4. Design Should Consider Aesthetic Sensitivity

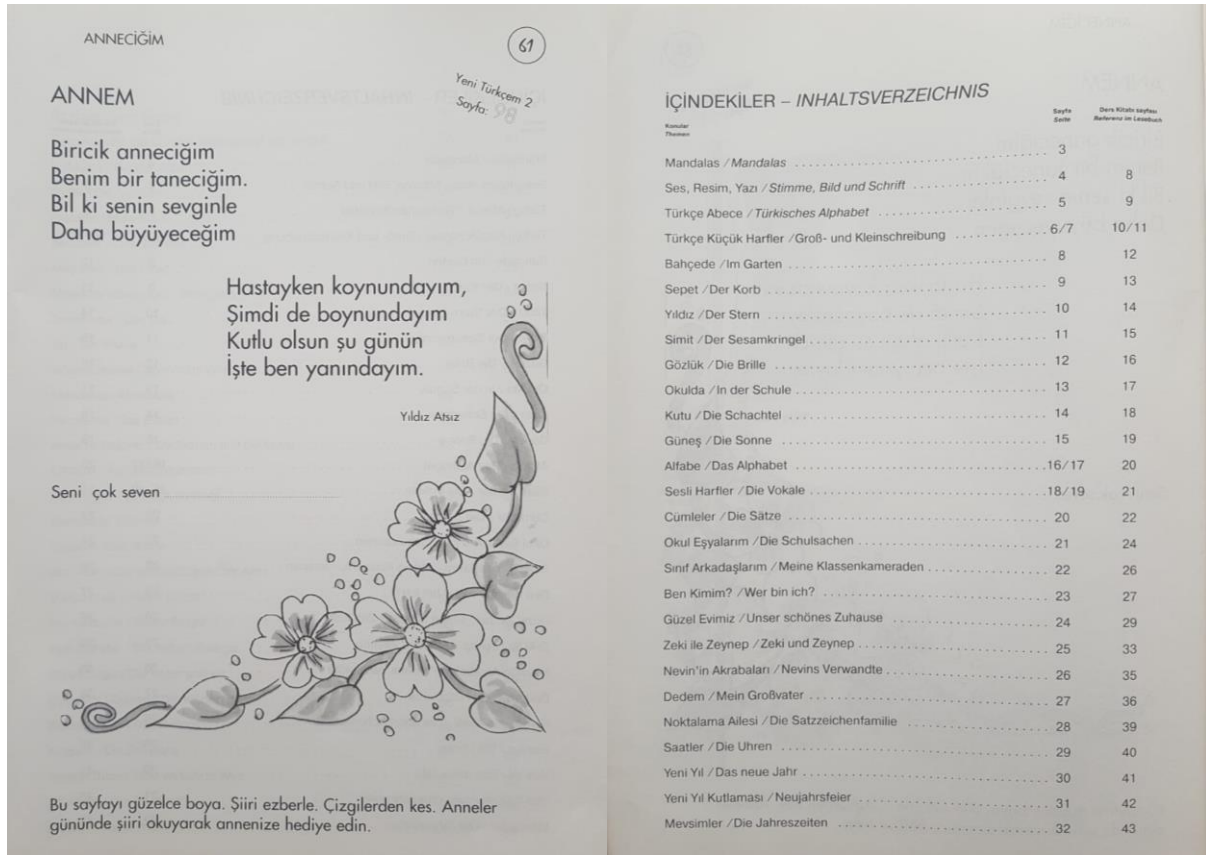
Design is also a presentation. It is the presentation of the author's intentions for placement on the page, how they are placed by the designer, affecting the teaching by making it easier, enjoyable, and fun, enhancing the effort and quality with beauty. When this is not achieved, what emerges is the waste of what is intended.

In the matching activity instructed with '**Find your match and connect with a line.**' (2/55), after the intended task is completed, a visually complex and not aesthetically pleasing image is created. Matching done with lines is naturally a bit intricate, but with good design, it can be done in a way that does not disturb the eye.

Visual 15. Matching Activity

In the example below, on the activity page prepared for Mother's Day, it is instructed, '**Color this page nicely. Memorize the poem. Cut along the lines. Present it to your mother by reading the poem on Mother's Day.**' (5/61). However, the page intended to be cut and given as a gift has coincided with the table of contents page on the back.

Visual 16. Activity and Page Design

If this page is intended to be cut and given as a gift, the designer should also consider the back of the page. The back of the page should also be suitable for completing this activity. Otherwise, presenting it in this way would be considered carelessness and a crude attitude.

Similar rude behavior is encountered in other books with instructions like '**Cut and color from here. Memorize the poem. Read it by heart and give it to your mother.**' (7/61), '**Read it to your mother on Mother's Day morning and give it to her.**' (8/61).

Those involved in designing educational materials such as textbooks or reading books for children and students should be not only professionally competent but also educated and developed in terms of education and aesthetics. Everything reflected on the book pages should be prepared with aesthetic considerations.

4.1.5. Design Should Assist in the Conduct of the Lesson

In textbooks, transitioning to a new topic should occur on a new page, and a new/different topic should not start halfway through the same page. This aspect contributes positively to the learning process by ensuring the coherence of the subject matter.

ETKİNLİK

Bulutun içindeki kelimeleri uygun boşluklara yerleştirin.

23 Nisan

19 Mayıs 1919

Atatürk

Bandırma

millî bayramlar

- Milletlerin kahramanlık ve bağımsızlık günlerini kutladığı özel günlere denir.
- Atatürk'ün Samsun'a gittiği vapurun adı'dir.
- Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.
- Türk halkı bağımsızlık savaşını önderliğinde kazanmıştır.
- Atatürk Samsun'a tarihinde çıkmıştır.

"Yazı yazmanın belli kuralları vardır. Bu kurallardan biri de noktalama işaretlerini doğru yerde kullanmaktır. Örneğin, cümle bittiğinde nokta (.) işareti koyarız. Bir soru sorduğumuzda soru işareti (?) kullanırız. Arka arkaya gelen eş görevli kelimelerin arasına da virgül işareti (,) koyarız."

ETKİNLİK

Şimdi siz de aşağıdaki cümlelerde eksik olan noktalama işaretlerini boşluklara koyun.

- Bugün bayram kutlamasına katıldık ()
- Masanın üzerinde rengârenk boya kalemleri () kartonlar() silgiler () yapıştırma kartları vardı.
- Türkiye Cumhuriyeti bağımsız bir devlettir ()
- Aşenin yarın okuldaki bayram kutlamasında görevi var mı ()

69

Visual 17. Coherence of the Topic on the Page

In a book where the enthusiasm of May 19th is covered across multiple pages, on the last page of the topic, while activities related to 'independence, nation, Atatürk' are being conducted in the upper half of the page, suddenly the topic shifts to punctuation marks. (19/69) Transitioning abruptly from several pages emphasizing patriotism and sentimentalism to rote knowledge is a negative attitude. Even if the intention is to teach/show punctuation marks in this context, the May 19th topic should be completed at the end of the page, and the punctuation marks related to it should be entirely covered on the next independent page.

On a page dedicated to a game activity, including another game has been observed to trivialize and simplify the games, turning them into a format resembling tasks/assignments/lessons. (18/180) This situation, also encountered in other materials (16/78), disrupts the coherence of the subject matter in the student's mind and perception, negatively affecting the teacher's work and the conduct of the lesson.

Due to this design-related attitude, planning and activities such as covering the lesson up to a certain page, adjusting according to the duration of the lesson, assigning specific pages as homework, or

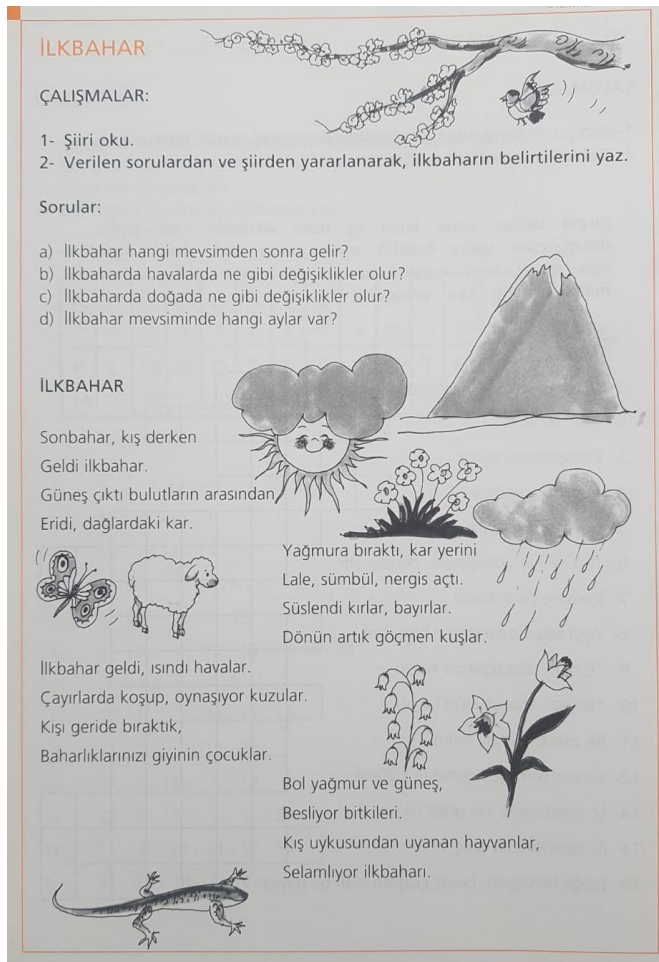
photocopying a particular page for exercises are adversely affected. A teacher using the book in an orderly and sequential manner will feel compelled to plan that activity to avoid finishing the lesson halfway through the page, as it would otherwise be perceived as unfinished.

Expecting anyone other than the teacher presenting the lesson to consider this matter as a flaw is not realistic. Therefore, it is important for such materials to undergo a teacher's review.

4.1.6. Negativities Regarding the Placement Order of Topics on Pages

The placement of the topic to be covered and the information to be provided on the page is crucial, as it also guides the flow of the lesson. Therefore, when placing text and visuals on the page, the movements of teaching and learning by both the teacher and the student should be considered, moving from the top to the bottom of the page.

In some books, it has been observed that on pages where comprehension exercises are conducted, questions related to the content of the text are placed before the text itself. (3/52) However, page design should follow the sequence of first reading the text and then addressing questions during the learning/teaching process.

Visual 18. Placement of Topics on the Page in Sequence

In this example, on the page where our religious holidays are explained, Eid al-Fitr is placed under Eid al-Adha at the top of the page. However, in real life, Eid al-Fitr comes first, followed by Eid al-Adha.

To ensure that the student learns the correct order of time and sequence, holidays should be placed and explained on the page according to their chronological order.

Dinî Bayramlarımız

Kurban Bayramı

Yaşayan Dilimiz
Türkçe

106

Kurban kestik.
Fakirlere dağıttık.

Bana bayramda
bisiklet aldılar.

Büyüklerin ellerini
öptüm. Bana para
verdiler.

1. Sen de bayramı nasıl geçirdiğini anlat!

Ramazan (Şeker) Bayramı

Yaşayan Dilimiz
Türkçe

105

1. Aşağıdaki boşluklara uygun sözcükleri yaz!

a) Bayramda en güzel ve en yeni _____ giyerim.

b) Ramazan ayından sonra _____ gelir.

c) Ramazan ayında büyükler _____ tutarlar.

ç) Bayramda küçükler büyüklerin ellerini _____

öperler, Şeker Bayramı, oruç, elbiselerimi

Visual 19. Placement of Topics on the Page in Sequence.

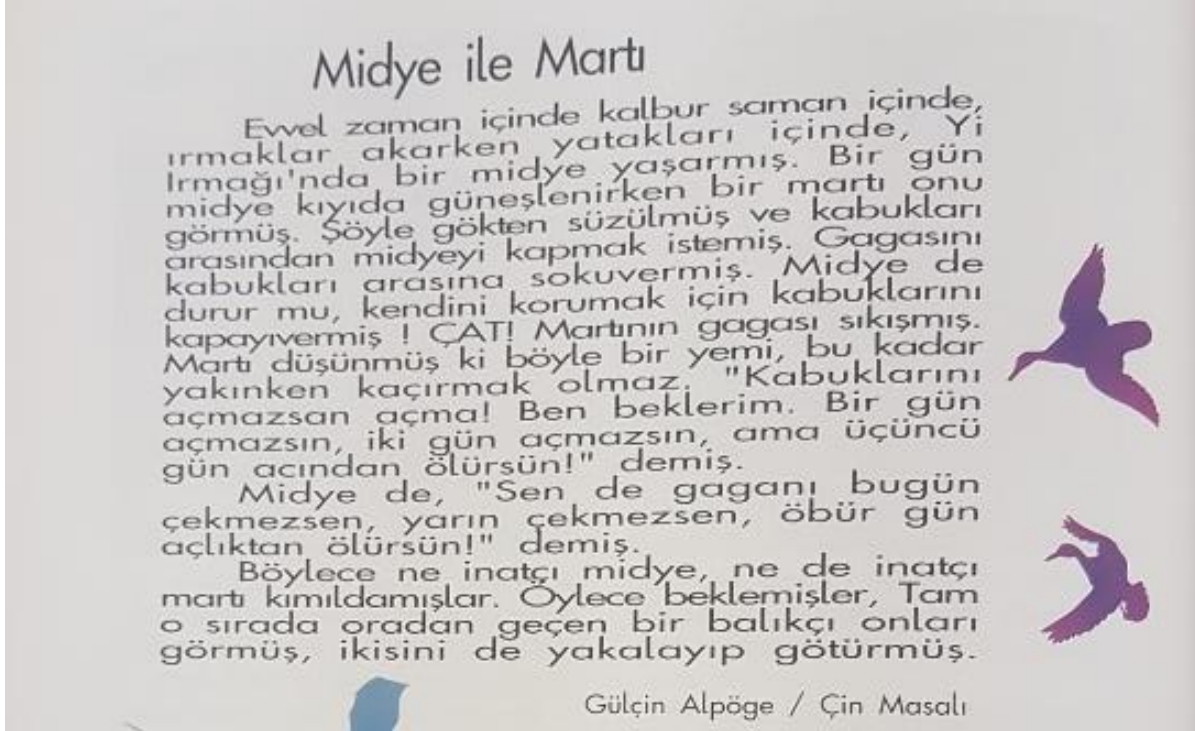
Design is also like a sketch/map of how the lesson unfolds. It should be guiding, organizing, and sequencing for both the teacher and the student.

4.1.7. Other Identified Negatives Regarding Design

It is generally determined which writing styles are suitable for which age group. However, sometimes we see that those who prepare the materials deviate from this in order to create a style. Especially for

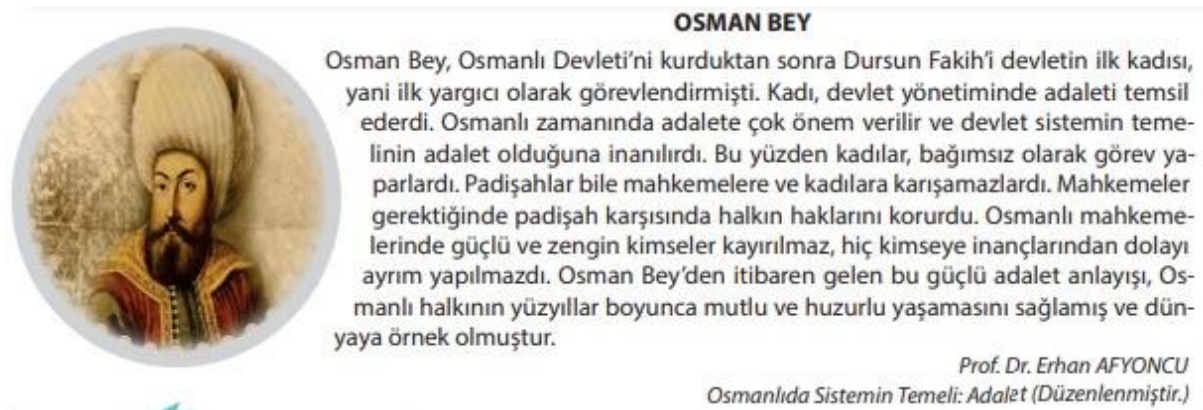
younger age groups, this can turn into a situation that negatively affects teaching/learning. Additionally, it may be considered better for some legally required notes and statements to be placed outside the student's lesson page.

The negativity of an unseen font in the fonts examined in the study was encountered only in a single example. The font used in the story 'Midye ile Martı' (6/100) has been a difficult-to-read and unappealing choice.

Visual 20. Font Style

According to the rules, for texts taken from elsewhere and adapted to the topic/student to be included in the book, a note is added at the end of the text (Edited.) (22/160). Having this note right below the text gives the impression of an official record/document, creating a distance between the book and the student, hindering the desired sincerity and warmth. Placing these notes and statements in sections that the student does not need to read at the very end of the book might be considered a subtle approach.

Visual 21. Explanatory Note

Regarding the font style, it is observed that there are general trends in the field in terms of suitability for the addressed age and level, and most materials generally adhere to this. It is considered

appropriate to adhere to conventions in this regard. It might be more appropriate for notes, warnings, explanations, etc., that are not for the student, to be placed not on the page but only on the last pages of the book for those concerned

5. CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

The following conclusions have been reached in this study:

Considering all the findings and observations, it can be stated that, in general, the design should be appropriate for the overall desired activity. The space allocated for the completion/filling of the designated area within the activity should be suitable and sufficient for the words, sentences, or visuals to be written, possessing aesthetic finesse, sensitivity to topic integrity and sequence, adhering to standards regarding writing style, line, spacing, etc.

The design should align with the theme, texture, and spirit of the topic, be conducive to the teacher's teaching process and the student's understanding/learning process, facilitate teaching/learning activities, be in a style suitable for the audience/reader/student, in accordance with their preferences, aesthetic, and with a pedagogical perspective considering their emotional and cognitive development. Some seemingly simple aspects can create significant ease or difficulty in the course of teaching.

The design and placement of text, visuals, exercises, and activities are directly related to the publishing process, including aspects such as paper, size, binding, cover, color, and font style. Although these fall under the responsibility of the publisher and the respective designer, the evaluation process suggests that the author also indirectly bears responsibility. In the design stage of the textbook preparation process, the teacher who uses/applies the book in the classroom also plays a significant role.

Before the product becomes ready for use, it should be evaluated by the author during the production stage, and interventions should be made for necessary improvements. The resulting product is ultimately the work of the author, with all other elements being assistants in the teaching activity facilitated by the book. After a certain time, the author will be the only one left to face the reader. Despite everyone else finishing their roles, whether the book is liked or not, sold or not, whether its use ends shortly or continues for many years, will significantly impact the author. Therefore, the author should be more effective and decisive in collaboration with relevant personnel during the correction stages of form and design.

REFERENCES

- Aksan, D. (1998). *Linguistics in Every Aspect: Linguistics 1 with Main Lines*. (2nd ed.). Ankara: TDK Publications.
- Coşkun, O. (2017). Teaching Tools and Materials, Material Design, Use of Information Technologies and Social Media in Language Education. *Handbook for Practical Turkish as a Foreign Language Teaching*. In H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin, D. Melanlıoğlu (Eds.), (Vol. 2, pp. 237-324). Istanbul: Kesit Publications.
- Çubukçu, G., & Doğan, İ. (2019). What is Page Design? *Journal of Arts*, 2(2), 95-112.

- Haznedar, B. (2021a). *Bilingualism and Multilingualism in Early Childhood Education*. Ankara: Anı Publishing.
- Haznedar, B. (2021b). Language Learning in Bilingual and Multilingual Societies. In *Bilingualism and Education of Bilingual Children* (pp. 103-133). Istanbul: Kesit Publications.
- İnce, B. (2021). Advantages and Disadvantages of Bilingualism. In *Bilingualism and Education of Bilingual Children* (pp. 429-441). Istanbul: Kesit Publications.
- İnce, B., & Demiriz, N. H. (2021). Bilingualism/Multilingualism Policies in European Union Countries. In *Bilingualism and Education of Bilingual Children* (pp. 177-200). Istanbul: Kesit Publications.
- Karadağ, Ö., & Baş, B. (2019). *Teaching Turkish and Turkish Culture*. Ankara: Ministry of National Education Publications.
- Korkmaz, Z. (1992). *Glossary of Grammar Terms*. Ankara: Turkish Language Association Publications.
- Şen, Ü. (2016). Teaching Turkish to Bilingual Turkish Children: First Teachers and the First Turkish Language Course Curriculum. *Journal of Mersin University Faculty of Education*, 12(3), 1023-1036.
- TDK. (2000). *Spelling Guide*. Ankara: Turkish Language Association Publications.
- TDK. (1983). *Turkish Dictionary*. Ankara: Turkish Historical Society Printing House.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Qualitative Research Methods in Social Sciences*. Ankara: Seçkin Publications.
- Yıldız, C. (2012). Teaching Turkish to Turkish Children Living Abroad (The Example of Germany). Ankara: Presidency for Turks Abroad and Related Communities.
- Yıldız, C. (2015). The Status of Turkish as a Native Language in Germany. In *II. Workshop of European Turks - Proceedings of Competencies of Teachers in Bilingual and Multilingual Education* (pp. 77-85). Sakarya: Sakarya University Publications.

Geliş Tarihi: 20.04.2023
Kabul Tarihi: 06.11.2023

Düzeltilmiş Sürümün Ulaştığı Tarih: 04.11.2023
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 15.11.2023

Citation: Yağimli, M. A. (2023). Evaluations on the Design Features of Books Prepared for Bilingual Turkish Children Abroad. *Turkophone*, 10(2), 79-101. <https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1286320>

YURT DIŞINDAKİ İKİDİLLİ TÜRK ÇOCUKLARI İÇİN HAZIRLANMIŞ OLAN KİTAPLARIN TASARIM ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

M. Akil YAĞIMLI*

ÖZET

Türkiye, 1950'li yıllarda başlayıp 1960'lı yıllardan sonra yoğunlaşan ve bugün yaklaşık 5 milyonu bulan yurtdışındaki ikidilli nüfusunun Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi için 60 yıldır öğretmen, öğrenci, öğretim programı ve materyal hususunda çalışmalar yapmaktadır. Milli eğitim Bakanlığınca ders materyali olarak en son 2019 yılında Türkiye'de hazırlanıp gönderilen ders ve çalışma kitapları kullanılmaktadır. Bununla birlikte özel yayınevlerine ait çok sayıda ve çeşitlilikte ders ve okuma kitapları da vardır. İncelenen bu kitapların bazı hususlarda eksiklikleri göze çarpmaktadır. Kitap sayfalarında yer alan tasarım ile ilgili bazı unsurların muhtelif açılardan menfi nitelikler taşıyor olmaları öğretimi olumsuz etkilemektedir. Doküman taraması yoluyla elde edilen bulguların yorumlanıp değerlendirildiği bu nitel çalışmada, yurtdışında yaşayan ikidilli Türk çocukları için hazırlanmış olan ders ve okuma kitaplarının tasarım ile ilgili hususlarının; hazırlanış süreci, altyapısı, bakış açısı, anlam evreni ve bilgi dağarcığı bakımlardan Türkiye'deki akranlarından farklı durumda olan ikidilli Türk çocuklarınca nasıl algılandığı, anlamlandırıldığı ve ne öğrenildiği, tarzların öğrenmeye olumlu-olumsuz katkısı anlaşılmasına, görülmeye ve gösterilmeye çalışılmıştır. İkidilli çocuklara yönelik hazırlanan materyallerin tasarım özelliklerinin duruma özel inceliklerinin olduğu, unsurların her açıdan ne ifade ettiğinin ve edebileceğinin iyi düşünülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aksi takdirde anlatılmak istenilenden uzak ya da yanlış anlam çıkabildiği görülmüştür. Tasarlanan unsur, konuyu/etkinliği karmaşıklaştırıp öğrenmeyi zorlaştırabilmekte, amaçtan uzaklaştırabilmektedir. Bu sebeple eğitimci/yazar, tasarım sürecine aktif müdahil olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İkidillilik, Materyal, Tasarım

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun duygu ve düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine imkân veren, (Aksan, 1988, s.11) onu birey yapan dil, birlikte yaşadıkları arasında anlaşmayı sağlaması yönüyle de toplulukların 'toplum' niteliğine kavuşabilmesini sağlayan en temel öğelerden biridir (Yıldız, 2015, s.79).

* 0000-0002-0104-801X, Doktora Öğrencisi İstanbul Medeniyet Üniversitesi, makiyagimli@gmail.com

İnsanın doğup büyüdüğü aile ve bağlı bulunduğu toplum çevresinden edindiği, kendisiyle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan (Korkmaz, 1992, s.8) bu dile ‘anadil’ denir. Muhtemelen insanoğlunun çok kalabalık olmayan kapalı toplumlar şeklinde yaşadığı, toplumlar arası ulaşım ve iletişimin pek olmadığı zamanlarda kişiler için dil varlığı bu anadilden ibaretti. Zamanla bu farklı dil ve kültüre sahip toplumların ve oraya ait insanların, başlangıçta iklim, savaş, siyaset ve din gibi toplumsal nedenlerle; daha sonra da temel ihtiyaçlar, ticaret, iş, evlilik ve eğitim gibi bireysel nedenlerle yer değiştirmeleri ya da birbirleriyle iletişimde bulunmaları sonucu, bazen toplum/millet düzeyinde bazen de bireysel olarak birden fazla dil kullanımı ortaya çıkmıştır.

Bilim insanları, birden fazla dilliliğin başlangıcını erken dönem İslâmiyet tarihlerine kadar götürmektedirler (<https://tr.wikipedia.org>, 2022). Ancak asıl yoğunluğu, günümüze yaklaştığımız zamanlarda olmuştur. Dünyada konuşulan diller konusunda yapılan ilk çalışmalarda ikidillilik veya çokdillilik daha çok sömürge ülkeleriyle ilişkilendirilse de günümüzde bu durumun sadece belli bir coğrafya ile sınırlandırılmayacağı açık bir şekilde görülmektedir (Haznedar, 2021b, s.103). İkidilli/çokdilli olma durumu günümüz toplumlarında artık karakteristik bir özellik haline gelmiştir (İnce ve Demiriz, 2021, s.177).

Grosjean, (1982) ve Beatens-Beardsmore, (1986)’dan, dünya üzerindeki insanların yarıdan fazlasının iki ya da çokdilli olduğu varsayılmaktadır, bilgisini aktaran İnce, şimdilerde dünyadaki ikidillilik oranının %60-70 aralığında olduğunu (2021, s.429) ifade etmiştir. Alan yazında ikidillilik; dinamikleri, çıkışı/oluşum şekli, kullanım alanları, kullanıcılarının profili, seviyesi, disiplinlerarası bir olgu oluşu ve bilim dallarının/alanlarının konuyu ele alış şekline bağlı olarak tanım, çeşit, mahiyet ve nitelik bakımından çok farklı değerlendirmelere tabi tutulmaktadır.

Haznedar’ın genel olarak herhangi bir toplulukta başkalarıyla birden fazla dilde yazılı veya sözlü iletişim kurabilen, bu dillerde okuma, yazma, konuşma gibi becerilerini amaca uygun fakat farklı düzeylerde kullanabilen kişiler (2021a, s.5) olarak tanımladığı ikidilliler, çalışmamız özelinde 1961 yılında Almanya ile başlayan, daha sonra Avusturya (1964), Belçika (1964), Hollanda (1964), Fransa (1965), İsveç (1967) ve Avustralya (1967) ile imzalanan işgücü anlaşmalarına (Şen, 2016, s.1024) bağlı olarak oralara giden vatandaşlarımız ve özellikle onların çocuklarıdır.

Bugün beş milyonu aşkın olan bu nüfus için Türkiye Cumhuriyeti devleti, anadili öğretiminde başlangıçtan beri bir şeyler yapmaya çalışmıştır. 1961’de başlayan resmi işçi göçleri ilk başlarda geçici olarak değerlendirildiğinden herhangi bir girişimde bulunulmamış ancak işçilerin kalıcı olma düşüncesiyle ailelerini yanlarına getirmeye başlamaları üzerine Millî Eğitim Bakanlığı, ikidillilik ile karşı karşıya kalan vatandaşların/çocukların Türkçe ve Türk Kültürü öğrenimlerini sağlamak amacıyla ilk olarak 1965 yılında Almanya’ya 17 öğretmen görevlendirmesi yapmış, Almanya’da sonra Avrupa’da Türk işçilerinin çalıştıkları büyük merkezler için 24 öğretmen daha görevlendirmiş, bunu 1969 yılında görevlendirilen 30 ilkokul öğretmeni takip etmiş, 1969 yılında da bir Türkçe dersi öğretim programı oluşturmuştur (Şen, 2016, s.1025-1029).

Bu tarihlerden günümüze kadar gelen 60 yılı aşkın süre içerisinde, bu konuda hem yurtiçinde hem de yurtdışındaki yerel kurumlarla birçok hususta muhtelif iyileştirme girişimlerde bulunmasına rağmen Türkiye’nin yabancı ülkelerde bulunan Türk çocuklarına nasıl bir yöntemle dil öğretimi yapacağını bilmediği, dersler için öğretmen görevlendirmede bir standart belirleyemediği, dersin hukuki zeminini sağlamlaştıramadığı, niteliğini arttıramadığı görülmektedir (Şen, 2016, s.1023-1033; Yıldız, 2012).

Ders kitabı hususunda 2009 yılında yapılan kapsamlı bir çalışma ile bir ders programı geliştirilmiş, buna bağlı olarak da 1.sınıftan 10.sınıfa kadarki öğrencilere yönelik ders ve çalışma kitapları

hazırlanmıştır. Yaklaşık 400 bin adet basılarak Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen ülkelerdeki/eyaletlerdeki eğitim müşavirliklerine/ataşeliklerine öğretmenlerin/öğrencilerin kullanımına sunmak üzere Kasım (2010) ayı içerisinde ulaştırılmıştır (Yıldız, 2012, s.14). Ancak kitapların öğrenci ve öğretmenlerce kullanışlı görülmemeleri üzerine birkaç yıl sonra kullanımdan kaldırılmış ve yenisi için çalışmalara başlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe ve Türk Kültürü dersine ilişkin sorunları belirlemek ve bir öğretim programı hazırlamak üzere, Almanya, Fransa ve İsviçre’de gerçekleştirilen saha çalışmasında elde edilen bulgulardan hareketle, 2017 yılında “Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Mevcut Durum Analizi” isimli bir rapor hazırlanmıştır. Raporda ortaya konan bulgular Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı’nın geliştirilmesine temel oluşturmuş ve 2018 yılında öğretim programı geliştirilmiştir (Karadağ ve Baş, 2019, s.10). Buna bağlı olarak da sınıf yerine seviye tanımlamasıyla Hazırlık 1-2 ile 1’den 8’e seviyelenen ders kitapları hazırlanmış, öğretmen ve öğrencilerin kullanımları için temsilciliklere gönderilmiştir. Bugün bakanlıkça görevlendirilen öğretmenlerce kullanılan mevcut temel materyal bu kitap setidir. Bunların dışında özel yayınevlerince hazırlanmış olan çok sayıda ders ve okuma kitapları da kullanılmaktadır.

2. YÖNTEM

Desen olarak betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 187). Veriler taranarak elde edilmiş, çalışma kapsamında ulaşılan verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Doğrudan alıntılarla elde edilen/desteklenen veriler, belirlenen kriterlere göre, betimsel analize uygun olarak yorumlanmış ve değerlendirilmiştir.

Önemi, ikidilliler için hazırlanan materyallerin onların doğru öğrenmelerine kritik etkilerini belirlemesi olan bu araştırmanın amacı; materyal hazırlayan kimselere yardımcı/yol gösterici olmak, iki dilli çocuklara yönelik hazırlanan materyallerin sayfa tasarımlarının, muhataplarının öğrenme girişimlerine etkilerini göstermek olup, temel problem cümlesi; iki dilli çocuklara yönelik hazırlanan materyallerin tasarımları, muhataplarınca nasıl algılanmaktadır, materyal hazırlayıcılar iki dilli çocukların bilgi, görgü, seviye, altyapı ve hazırbulunuşluklarına hitap edebilmekte midirler, çocukların bu unsurları doğru/yanlış/eksik anlayıp anlamama durumları ile ilgili olarak yapılabilecek değerlendirmeler nelerdir?

Veri kaynağı, yurtdışında yaşayan ikidilli çocuklar için hazırlanmış materyaller olan araştırmanın evreni özel yayınevlerince yurtdışında yayımlanmış ulaşılabilen kitaplar ile Türkiye Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanıp yurtdışına gönderilmiş olan kitaplardan oluşmuş, örneklem için ise aşağıda künyeleri verilmiş kitaplar seçilmiştir.

3. TARANAN DÖKÜMANLAR

1. Türkçe 3, Çalışma Defteri, Turkuaz, Hülya Pilancı, Önel Druck & Verlag, Köln.
2. Türkçe-Anadil Dersleri, Çalışma Defteri 3, Sabri Çakır, Schulbuchverlag Anadolu-Hückelhoven.
3. Dilimiz Türkçe 3, Alıştırmalı Dil ve Okuma Kitabı, Kâzım Karasu-Güler Karasu, Önel Druck & Verlag, Köln.

4. Dilimiz Türkçe 4, Alıştırma Dil ve Okuma Kitabı, Kâzım Karasu-Güler Karasu, Önel Druck & Verlag, Köln.
5. Yeni Türkçe 2, Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
6. Yeni Türkçe 3, Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
7. Yeni Türkçe 3, Çalışma Kitabı, Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
8. Yeni Türkçe 4, Çalışma Kitabı, Mete Atay, Önel-Verlag, Köln.
9. Yaşayan Dilimiz Türkçe 2, Çalışma Kitabı, Bilge Atay-Mete Atay, Önel Druck & Verlag, Köln.
10. Resimli Dilbilgisi 3, İmlâ-Yazım, Gönül Özgül, Önel Druck & Verlag, Köln.
11. Resimlerin Dili 3, Kompozisyon Çalışmaları, Güler Karasu-Sevim Özdemir, Önel Druck & Verlag, Köln.
12. Resimlerin Dili 4, Kompozisyon Çalışmaları, Güler Karasu-Sevim Özdemir, Önel Druck & Verlag, Köln.
13. Türkçe Ana Dil Dersleri 5, Çalışma Defteri, Sabri Çakır-Hüseyin Kaya, Schulbuchverlag Anadolu, Köln.
14. Anadilim Türkçe, Hazırlık 1, IGMG, Plural Publications, 3. Baskı, Şubat 2018, Köln.
15. Türkçe ve Türk Kültürü, Hazırlık 1, Ders Kitabı, Mustafa Kurt-Nezir Temur, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
16. Türkçe ve Türk Kültürü, Hazırlık 2, Ders Kitabı, Mustafa Durmuş, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
17. Türkçe ve Türk Kültürü 1, Sabri Sidekli, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
18. Türkçe ve Türk Kültürü 2, Ülker Şen, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
19. Türkçe ve Türk Kültürü 3, H.Kağan Keskin, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
20. Türkçe ve Türk Kültürü 6, Yusuf Doğan, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
21. Türkçe ve Türk Kültürü 7, Mehmet Kurudayıoğlu, MEB Yayınları, Ankara, 2019.
22. Türkçe ve Türk Kültürü 8, Halit Karatay, MEB Yayınları, Ankara, 2019.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde; dokümanların taranması yolu ile tespit edilen veriler, betimsel analiz yapılarak yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.Tasarım

‘Düşünölmüş biçim’ (TDK, 1983, s.1148) anlamına gelen tasarım, yayın dünyasında; ‘yazıların, fotoğraf ve görsel malzemenin; önem sırasına göre, grafik düzen ve kurallar çerçevesinde okurun ilgisini çekecek şekilde iki boyutlu bir yüzeye yerleştirilme işlemine verilen ad’ (Seçim, 1996, s.3; akt. Çubukçu ve Doğan, 2019, s.97) olarak tanımlanan ve Fransızca ‘La mise en page’ den dilimize yerleşen ‘Mizanpaj (sayfa tasarımı/sayfa düzeni)’ ile karşılanmaktadır.

Dil eğitim öğretim sürecinin vazgeçilmez öğelerinden olan ders araç ve gereçleri ile birlikte ders kitapları, değişen ve gelişen ihtiyaç, beğeni ve beklentilere cevap verebilmek için sürekli

yenilenmekte, güncel yöntem ve tekniklerle desteklenerek geliştirilmektedir. Bu yenilik ve değişim sürecinde materyallerin tasarımı önemli yer tutar (Coşkun, 2017, s. 241).

Tasarım başlığı altında bu çalışmada taranan kitapların; renk, yazı ve kullanılan görseller açısından kapakları; sayfalarındaki yazı ve görsellerin sayfaya yerleştirilme şekilleri, tamamlanması/doldurulması istenilen yazı ve görsel boşlukların istenilene göre uygun ve uyumlu olup olmamaları gibi hususları, kısacası sayfalarda olan, öğrencinin sayfalarda gördüğü her şeyin kompoze edilişi/mizanpajı/tasarımı değerlendirilmektedir. Bu yapılırken söylenenlerin daha iyi anlaşılabilmesi için bazı ilgili bölümler, fotoğraflanıp örneklendirilmiş, bazen birebir gerçek boyutlarıyla gösterilmeye çalışılmıştır.

Kitapların kapakları ile ilgili genel olarak göze rahatsızlık verici herhangi bir olumsuzluğun olmadığı söylenilebilir. Kapaklarda kullanılan görseller, renk seçimleri, yazı stilleri ve sayfaya kompoze edilişleri; kitabın hitap etmeyi hedeflediği yaş ve seviye grubunun ilgi, ihtiyaç ve beğenisine uygun özelliktedirler.

İç kapak ve sonrasındaki künye bilgisi sayfaları; okuma kitapları ile özel yayınevlerine ait ders kitaplarında mutad şekilde olup sonrasında da konu anlatımına ve etkinliklere geçilmektedir. ‘İçindekiler’ ve ‘dizin’ kullanan kitaplar, bu bölümleri sona almışlardır. Bu kısımlarla ilgili olarak da herhangi bir olumsuzluk söz konusu değildir.

MEB nezdinde hazırlanıp yurtdışına gönderilen ders kitaplarının bu kısımlarından sonra yer alan – Türkiye’deki ders kitapları gibi- ‘İstiklal Marşı’ ve ‘Gençliğe Hitabe’ ile Atatürk portresi; uzaktaki/gurbetteki çocuklarımıza aidiyet ve yakınlık hissettirmesi bakımından değerlidir. Yine bu kitaplardaki ‘kitabımızı tanıyalım’ ve ‘içindekiler’ sayfaları, uygulamada çocuklara kolaylık sağlayıcı, yakınlık kurucu görünmektedir.

Konu anlatımları ve etkinliklerin yapıldığı sayfalardaki iyi ve olumlu olanların dışında kalan, muhtelif açılardan kusurlu görülebilecek genel görünüm ise şöyledir:

4.1.1.Doldurma/Tamamlama Çalışmalarında Ayrılan Alanın Uygun Olmaması

Boşluk doldurma ve cümle tamamlama çalışmalarının bazılarında, tamamlanması/doldurulması istenilen yer için ayrılan alanın yazılacak olan kelime ya da cümle için yeterli olmadığı görülmektedir.

Aşağıdaki örnekte yan yana 10 tane meslek görseli verilmiş, altlarına adlarının yazılması istenmiştir. (21/22) Ancak yazılması istenilen kelimelerin ayrılan yerlere sığması mümkün değildir. 11 puntoluk bilgisayar yazısıyla bile sığmamaktadır ki öğrencinin el yazısıyla sığdırabilmesi imkânsızdır.

Görsel 1. Boşluk doldurma çalışması.

‘Mühendis, Doktor, Pilot, Öğretmen, Laborant, Veteriner, Memur, İmam, Hemşire, Çiftçi.’

Dört harfli ‘İmam’ sözcüğü ile dokuz harfli ‘Veteriner’ sözcüğüne eşit alanın ayrılması da özensiz davranıldığını göstermektedir.

Aşağıdaki örnekte de yazılması istenilen cümlenin, ayrılan satıra sığması mümkün görünmemektedir.

6. Konuş.

Görsel 2. Boşluk doldurma çalışması.

‘Hazırlık 1’ seviyesi için hazırlanmış bir ders kitabı olduğu da göz önüne alındığında bu yaş gurubu çocuk için, satırı yok sayıp konuşma balonunun tamamını kullanması bile öngörülse yine de sığamayacağı görülmektedir. (15/12) Benzer kusurlara, aynı kitabın başka bölümlerinde de rastlanmıştır. (15/13), (15/ 23).

Aşağıdaki örnekte de istenilen şeyi yazmak için ayrılan yer çok az, çizilen satırlar çok dardır. (20/17)

Türkiye'ye kendi arabamızla gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

Türkiye'ye uçakla gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

Türkiye'ye trenle gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

Türkiye'ye gemiyle gidiyoruz çünkü.....
.....
.....

ETKİNLİK

Türkiye'ye izne giderken yaşadığınız ilginç olaylar var mı? Bu olayları arkadaşlarınıza anlatın.

Görsel 3. Boşluk doldurma/tamamlama çalışması.

Dostluk şiirindeki hayvanlar şaire neler hatırlatıyor? Bana biraz yardımcı olun!

sevgi saygı
anlayışlı paylaştıkça Farklılıklarımız

Büyüklerimize göstermeliyiz. Çocuklar ile büyür.

Sevgi çoğalır. bizim zenginliğimizdir.

Birbirimize karşıolmalıyız.

Peki, siz, neleri, kimlerle paylaştınız? Haydi bakalım, başınızdan geçen bir olayı yazın.

37

Görsel 4. Boşluk doldurma/tamamlama çalışması.

Bu örnekte de cümleyi tamamlama etkinliğinde, ayrılan alanların yazılacak sözcükler için çok dar olduğu görülmektedir. Örneğin yukarıdaki ‘Birbirimize karşıolmalıyız.’ (19/37) cümlesine getirilecek uygun seçenek olan ‘anlayışlı’ sözcüğü, bilgisayar yazısıyla bile sığmamaktadır.

Aynı sayfadaki diğer etkinlikte yaptırılan yazı yazma çalışması için verilen çizilmiş satırlar da öğrencinin yazısını sığdıramayacağı darlıkta olmuştur.

Bir deyim hikâyesi anlatıldıktan sonra metni anlama çalışmalarının yaptırıldığı aşağıdaki örnekte de verilen boşlukların, yazılması istenilenlere yetmeyecek kadar sıkışık ve küçük hazırlandığı görülmektedir. ‘**Metinde ne anlatılmıştır?**’, ‘**Metindeki olay nasıl gerçekleşmiştir?**’ (22/104) gibi ucu açık, uzun yazmaya elverişli sorular yöneltip daracık bir alan ayırmak da özensizlik olarak değerlendirilmektedir.

Görsel 5. Belirlenen alanda yazma etkinliği

Yazılması istenilenler için ayrılan yerlerin, uygunsuz/yetersiz özellikte olması benzeri kusurlara, başka ders kitaplarında da rastlanmıştır. (12/10-11), (14/41).

Tasarım kusurlarının bazen, tasarımla birlikte, daha çok tashihten kaynaklandığı da görülmektedir. Hazırlanma aşamasında bir şekilde üzerinde hatalar oluşan sayfalar öğrenciye, özensizlik olarak yansımaktadır.

Boşluk doldurma/tamamlama çalışması yaptırılan aşağıdaki etkinlikte, ‘**Mevsimlerin altına ayların isimlerini yaz.**’ (4/58) denmiş yönergede ve aşağıya mevsim adları yazılıp altlarına da ikişer sözcüklük boşluklar bırakılmıştır. Ancak her mevsimin üç aydan oluştuğu göz önünde tutulmamış ve bu şekliyle özensiz bir etkinlik tasarımı olmuştur.

Görsel 6. Ayrılan alanın yazılması istenileni karşılamadığı örneği

Aşağıdaki örnekte de tamamlanacak boşluklar için altta sözcükler verilmiş ancak boşluklar ile verilenler birbirini tam karşılamamış, eksik sözcükler kalmıştır. (13/43) Tamamının doldurulabilmesi için eksik olan sözcükler de belirlenip yazılmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti

Aşağıdaki tümceleri tamamlayınız.

Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşına "_____ Marşı" denir.
 Toprağı, _____, milli marşı ve bir _____ olan Türkiye
 bağımsız, _____, _____ ve _____
 bir _____ devletidir. Yönetim biçimi _____.
 Resmi dili _____, başkenti _____'dir.
 Türkiye, _____ ile _____ arasında bir köprüdür.
 Denizleri, kıyıları, _____ güzellikleri ve _____ kalıntılarıyla
 Türkiye eşsiz bir _____ ülkesidir. Yüzölçümü _____ km²'dir.
 Avrupa kıtasında bulunan topraklarına _____, Asya kıtasında kalan
 topraklarına ise _____ denir. Mustafa _____
 Atatürk tarafından _____ Türkiye Cumhuriyeti'nin _____
 yaklaşık _____ milyondur. Türkiye bayrağında _____ zemin
 üzerinde duran _____ şeklinde beyaz bir _____
 ile beyaz bir _____ vardır. Türkiye'nin _____
 Gürcistan, _____ ve _____; güneyinde
 _____, _____ ve _____;
 batısında _____ Denizi, _____ ve _____;
 kuzeyinde ise _____ yer almıştır. Uluslararası plakası _____,
 kısaltması ise _____ şeklinde yazılır. İllerinin sayısı _____ olan
 Türkiye; Karadeniz Bölgesi, _____ Bölgesi, Ege Bölgesi,
 Akdeniz Bölgesi, _____ Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve
 _____ Anadolu Bölgesi olmak üzere _____ coğrafi bölgeye bölünmüştür.

İstiklâl - bayrağı - Anayasası - demokratik - laik - sosyal - hukuk
 cumhuriyettir - Avrupa - Asya - doğal - tarihi - tatil - 814578 - Trakya
 Anadolu - Kemal - nüfusu - 68 - kırmızı - hilâl - ay - yıldız - doğusunda
 Ermenistan - İran - Irak - Suriye - Akdeniz - Ege - Yunanistan - Bulgaristan
 Karadeniz - TR - T.C. - 80 - Marmara - İç Anadolu - Güneydoğu - 7

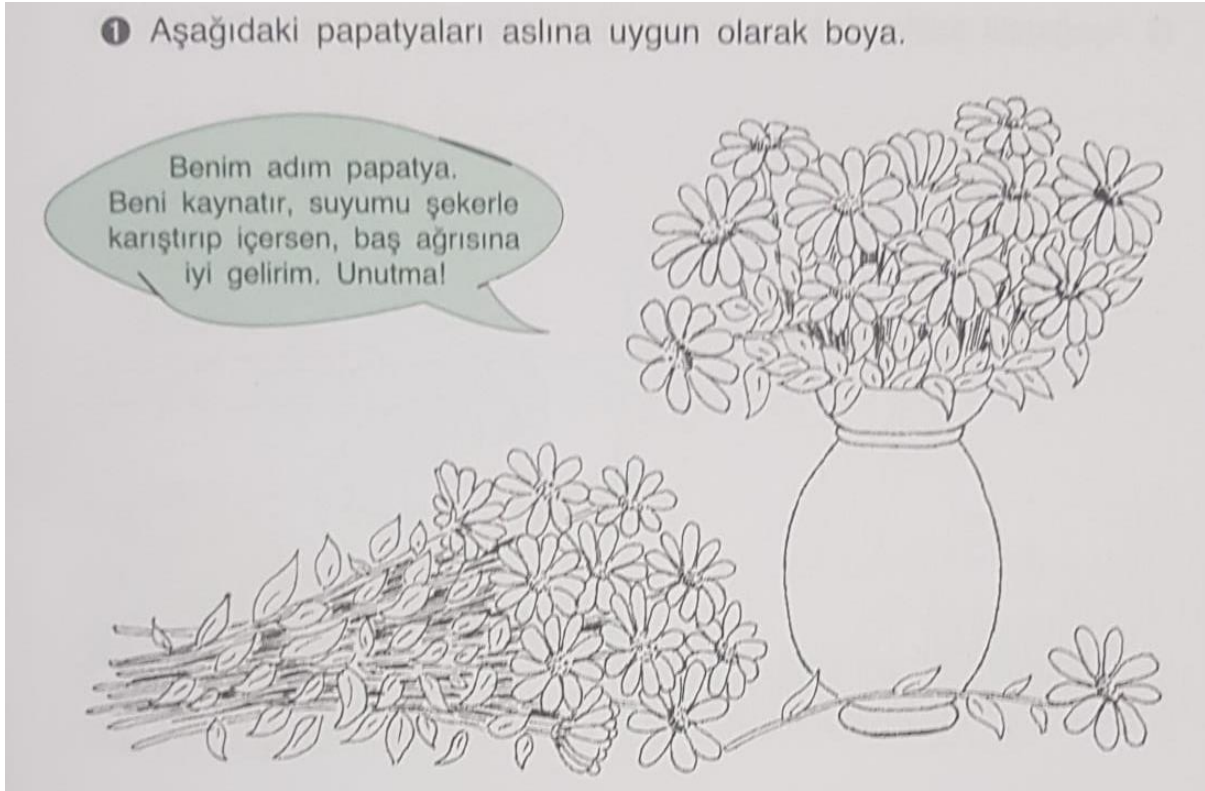
Görsel 7. Boşluk doldurma/tamamlama etkinliği

Hazırlanan etkinlikler ve tasarlanan sayfalar; son halleri verilmeden önce etkili bir uygulayıcı tashihi ile muhataplarının/kullanıcılarının/öğrencilerin tatbikinden geçmelidir. Aksi takdirde uygulamada gözden kaçan, kullanışsız olduğu için öğrenmeyi olumsuz etkileyen, sıkıntılar yaşatan önemli kusurlara sahip olabilmektedirler.

4.1.2.Görselleri Tamamlama Çalışmalarında Ayrılan Alanın Uygun Olmaması

Yapılmak istenilen etkinlik için ayrılan yerlerin yetersizliği kusuruyla bazı görsellerde de karşılaşılmaktadır.

‘Aşağıdaki papatyaları aslına uygun olarak boya.’ (2/37) yönergesi ile yaptırılmak istenilen boyama çalışması için verilen demet demet papatyalar çizimi/görseli, boyayabilmek için uygun değildir. Boya kaleminin hareket edeceği alan çok dardır. Sıradan bir çocuğun değil ancak eli yatkın bir yetişkinin yapabileceği üst seviyede bir boyama etkinliği materyali olduğu görülmektedir.

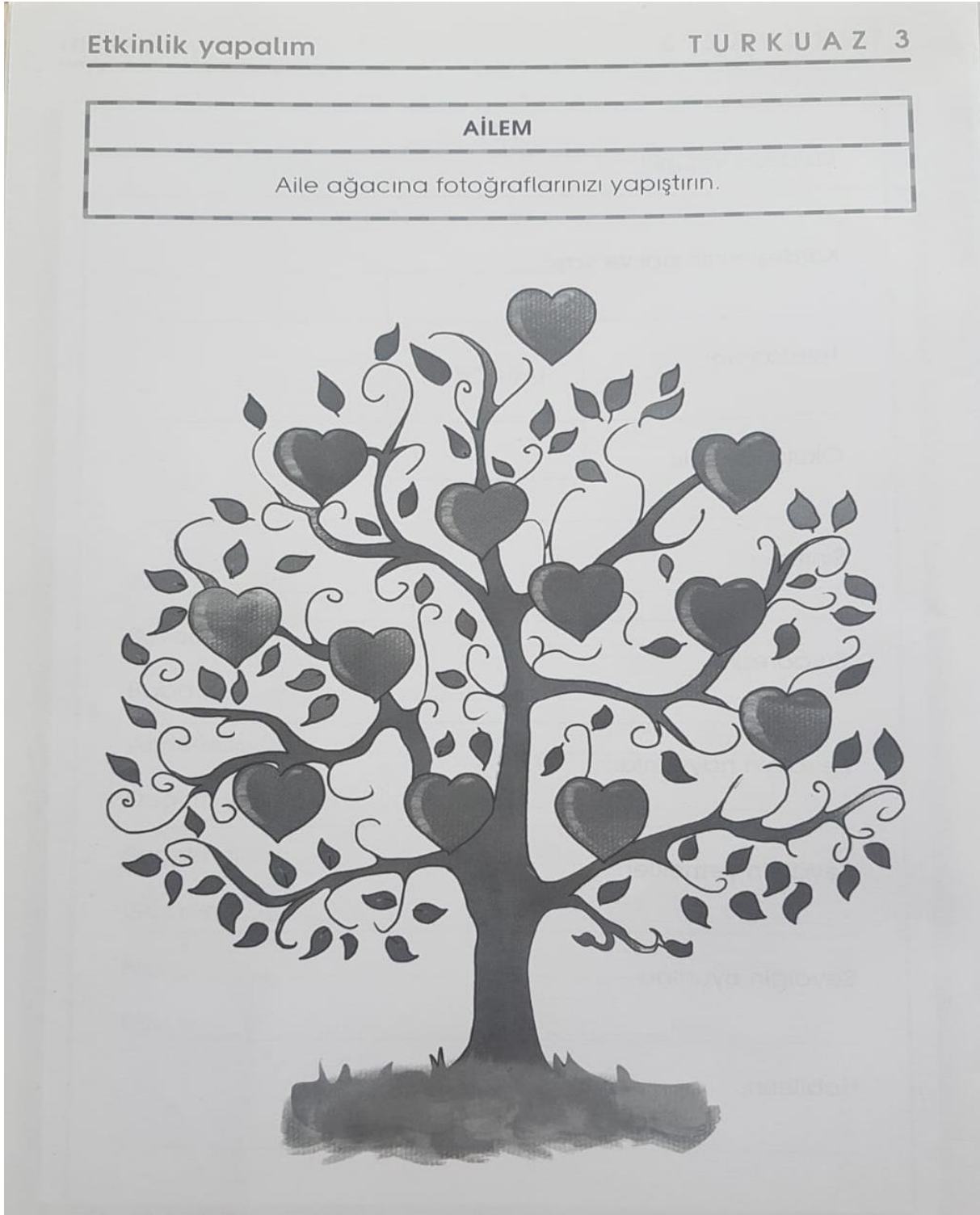

Görsel 8. Boyama etkinliği

Ayrıca “**aslına uygun olarak boya**”ma etkinliği için ‘**papatya**’ iyi bir seçim değildir. Çünkü çocuk burada, çiçeğin sadece ortasını açık bir renk olan sarıyla boyayacak, yapraklarını da beyaz olarak kalması için boyamayıp boş bırakacak, çiçekler olabildiğince küçük olduğu için yakın bir renge de boyayamayacaktır. Ve sonuçta, bu boyama etkinliğinden ortaya bir şey çıkmayacak, iyi bir görsel elde edilmemiş olacaktır. Bu, etkinliği yapan çocuğu eğlendirmeyecek, mutlu etmeyecektir. İlla papatya boyatılacaksa eğer, kocaman tek bir papatya verilebilirdi. Bu şekilde; ortada göze hitap eden, kocaman, güneş gibi sarı-turuncu bir alan elde edilir, yapraklarını da –boyayabilecek genişlikte olduğu için- krem rengi boyamak mümkün olabilirdi. Ya da ‘aslına uygun’ boyatmayıp çocuğa istediği renge, rengarenk boyayabileceği söylenerek başka bir tarz ile de yaptırılabilir.

Boyama alanının boyama yapmak için küçük ve boyanılması istenilen görselin şekil ya da renk olarak elverişli olmadığı kusurları, başka kitaplardaki ‘Aşağıdaki ilkbahar resmini boya.’ (2/36), ‘Resimleri boyayınız’ (10/6), ‘Boyama çalışması’ (5/29, 30, 32) vb. yönergeli etkinliklerde de görülmektedir.

Aşağıdaki örnekte, soyağacının anlatıldığı ‘**ailem**’ konusunda verilen ‘**Aile ağacına fotoğraflarınızı yapıştırın**’ (1/8) yönergesine bağlı olarak gösterilen alanların, aile bireylerinin fotoğraflarının sığmayacağı kadar küçük olduğu görülmektedir.

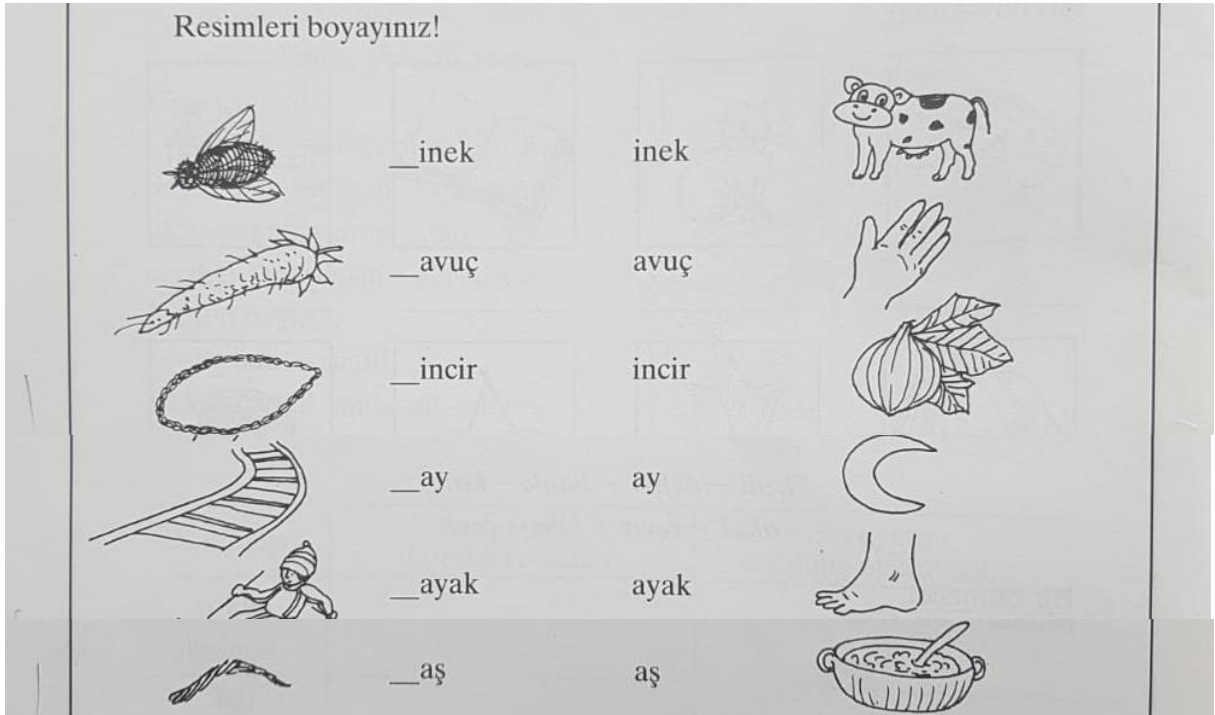
Görsel 9. Tamamlama/yapıştırma etkinliği

En küçük boyutlu fotoğrafın vesikalik fotoğraf olduğu kabul edilecek olursa, $5 \times 6 = 30$ cm²lik vesikalik fotoğraf ebatının yanında, sayfadaki görselde fotoğraf için ayrılan $1,5 \times 1,5 = 2,25$ cm²lik alanın ne kadar

küçük olduğu daha iyi anlaşılmalıdır. Bu hâliyle kullanışsız/uygunsuz bir tasarım olduğu görülmektedir. Materyalde bütünü oluşturan parçaların etki yönünden birbirlerini değerlendiren büyüklükleridir. Boyut ile şekil arasındaki bağlantıdır (Coşkun, 2017: 277).

Benzer bir etkinlik başka bir kitapta şu yönerge ile yaptırılmıştır: **‘Sen de Aybike gibi elini bu sayfanın üzerine koy ve elinin izini çiz. Başparmağının ucuna kendi resmini çiz. Diğer parmaklarının ucuna da arkadaşlarının resimlerini çiz.’** (17/23) İlkokul-ortaokul yaşlarında bir öğrencinin parmak ucu büyüklüğündeki bir alana, bir ‘yüz’ çizebilmesi olası değildir. Ayrıca çizilen küçücük yüzlerin belli kimseleri temsil edecek benzerlikte/nitelikte olmalarının da mümkün olduğu düşünülmemektedir. Çünkü sıradan çocukların, hatta -ayrıca bir resim yeteneği yoksa- yetişkinlerin bile, belli kişi resmi çizebileceklerini düşünmek gerçekçi olmayacaktır. Çizdikleri ise rastgele kötü çizimler olacak, bunu yapmak da çocukları eğlendirmeyecek aksine ‘güzel yapamama’yı, ‘becerememe’yi yaşatacaktır. Bu etkinliğin yaptırıldığı ders kitabının ilkokul 1 seviyesine hitap ettiği de göz önüne alınırsa yaptırılmak istenilenin uygulanabilir bir etkinlik olmadığı, bu durumun da özensizlik ve öğrenciyi zor durumda bırakma, ona yapamayacağı bir iş/görev yüklemeye anlamına geldiği söylenilebilir.

Ses, harf, hece ya da sözcük çalışmaları yaptırılıp en sonunda da boyama yapılması istenen kimi etkinliklerde, ilgili konuya uygun olarak kullanılan bu dilsel parçaların görselleri, boyamaya uygun/elverişli objeler olamayabilmektedir. Bu da özensizlik ve kullanışsızlık olumsuzluğunu doğurmaktadır. ‘Sinek, avuç, zincir, elek, ray, ay, ayak, kaş vb. (10/10)

Görsel 10. Boyama etkinliği

Boyama yaptırılarak bir şeyler çizdirilerek ya da yazdırılarak tamamlanması istenilen bazı çizimlerde/görsellerde, öğrencinin yaşına bağlı el becerisi ve alanı kullanabilmeye dair gelişimi ile yeterliliğinin göz önünde bulundurulmadığı görülmektedir. Verilen görsellerin boyanmasının istendiği bazı örneklerde ise boyanacak nesne veya boyanacak alan ile ilgili, uygulamada sorunlar

yaşanabilecek görseller kullanılmaktadır. Bu etkinlikler tasarlanırken –öğrenci/çocuk nezdinde- çalışmanın yapılma süreci ve tamamlandıktan sonraki hali ile ilgili olarak muhtemel durumları bilmeye çalışmanın, çocuk gibi bakmanın, onun baktığı yerden görebilmenin, basım aşamasında geçmeden önce örnek uygulama yaptırılıp sonuçlarına göre son şeklini vermenin gerekli olduğu düşünülmektedir.

4.1.3. Tasarımın, Öğrencinin Öğrenme Çalışmalarına Katkı Sağlamakta Zayıf Kalması

Yazarın anlattığı konu, yaptırdığı etkinlik; tasarımcının hüneri ile öğrenci tarafından daha kolay ve daha iyi öğrenilebilmekte ya da anlaşılması ve öğrenilmesi zorlaşabilmektedir. Bir materyalin görsel tasarımı ders içeriklerinin akılda kalmasını kolaylaştıracak ve kalıcı öğrenmeye yardımcı olacak şekilde sunulmasını ifade eder (Coşkun, 2017: 276).

Harf çalışması yaptırılan aşağıdaki örnekte tamamlanacak yerin, tire/kısa çizgi (-) işaretiyle gösterilmesi, söylenmek ve yapılmak istenileni doğru karşılamamaktadır. (5/46) TDK İmlâ Kılavuzunda (2000: 62-63) kısa çizgi noktalama işaretinin böyle bir kullanımı yoktur. Tasarım amaçlı kullanılabilmesi öngörülecek olursa da o zaman şunu söyleyebiliriz ki burada harfin ortasına denk gelen bir çizgi kullanmak isabetli bir tercih değildir. Çünkü pek alışık olunan bir yöntem olmadığı gibi böyle yazıldığı takdirde, kısa çizgi üzerine yazılacak ‘ı’ harfi ile ortaya ‘t’ harfi çıkacaktır. Ör: ‘kap-’ > ‘kap+’. Bu sebeple boşluk bırakmış olmak anlamında kısa çizgi değil, alt çizgi () ya da bir veya birden fazla nokta (.) işareti kullanılmalıdır. Çizgiler gözümüze şekilleri algılamada rehberlik eder. Diğer çizgilerle ve yüzeylerle birleşerek farklı şekiller oluşturur. Farklı şekiller farklı anlamlar çağırabilir (Coşkun, 2017: 276).

2. Boşlukları “ı” veya “i” harfi ile tamamla ve oku.

t-lk-, kap-, tem-z, k-rm-z-, b-lez-k,
k-raz, f-rt-na, y-l-d-z, k-tap, k-l-ç,
k-br-t, h-rs-z, p-r-nç, s-ğ-r, s-m-t, h-zl-

Görsel 11. Tamamlama çalışması

Aynı sayfada yaptırılan ikinci örnekte de doldurulacak yerler öylesine boş bırakıldığı, nokta (.) ya da alt çizgi () benzeri bir işaret ile gösterilmediği için öğrencinin nereye harf yazması gerektiği ve yazması istenen harfi nereye yazacağı tam anlaşılmamaktadır. (5/46) Nereye harf yazılması gerektiğini belirlemek çabası, hangi harfi yazmak gerektiği çabasının önüne geçmektedir.

1. Şiirdeki boşlukları doldur ve sesli oku.

Her çiçekten bal al r z
Hiç durmadan çal ş r z.
Çiçeklerden bal yapar z.
Biz çal şkan ar lar z.

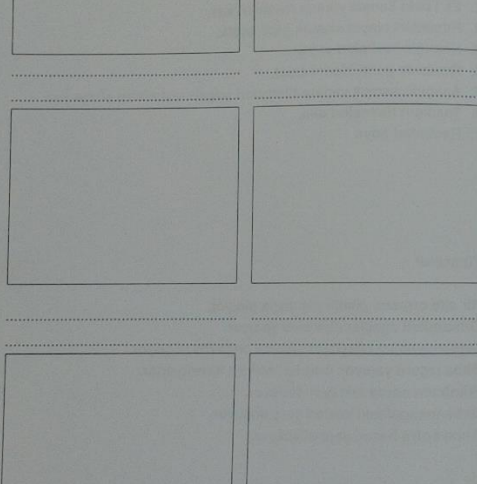
Biz çal şt k emek verdik,
Çiçeklerden bal derledik,
Biz dol turduk kovanlar ,
Bize derler işçi ar .

İkinci Türkçem 2
Sayfa: 63

Görsel 12. Tamamlama çalışması

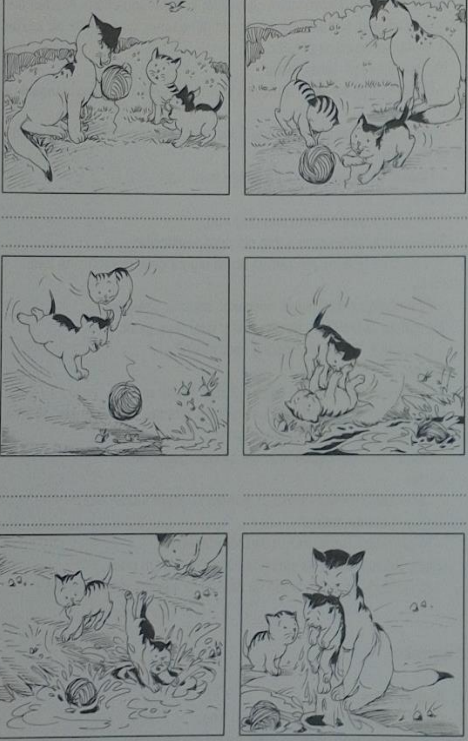
Aşağıdaki örnekte, cümle ve resimlerin sıralanması istenmiş ama öğrencinin bunları sıralarkenki durumu göz önünde tutulmamıştır. Sıralama yaparken belirlenen rakamları yazmak için konulacak küçük kutucuklar öğrenciye kolaylık sağlayacak, karmaşıklığı önleyecektir. (11/37) Karışık verilmiş olan her cümlenin başında bir rakam veya harf olmalı, her resim bölümünün köşesinde de aynı şekilde rakam veya harf bulunmalıdır. Öğrenci, sıraya dizerken cümleleri başındaki belirtece (harf-rakam) göre belirlemeli, resimlerle eşleştireceği zaman da örneğin '4 numaralı cümle ile 1 numaralı resim' gibi bir kodlama yapabilmelidir. Böyle bir işaretleme olmadan yapmak küçük bir çocuk için hatta bir yetişkin için bile çok karmaşık ve zordur. Ve bu zorluk, gereksiz bir zorluktur, basit bir işaretleme aracılığıyla kolay ve zahmetsiz bir işleme dönüştürülebilir.

	<ol style="list-style-type: none">2. Resimleri olayın akışına göre sırala.3. Kestiğin resimleri yapıştır.4. Resimde gördüklerini anlat.5. Aşağıda karışık verilen tümceleri uygun resimlerin altına yaz.6. Yazdığın tümceleri oku.7. Resimleri boya <p>Tümceler</p> <p>Çocuklar yaşlı kadına çantasını veriyorlar. Hırsız, yaşlı kadının çantasını almaya çalışıyor. Hırsız çantayı alıp, kaçıyor. Top oynayan çocuklar, hırsızı görüyorlar. Hırsız yavaşça yaşlı kadının arkasına yaklaşıyor. Hırsız arkasına bakarak, koşuyor. Çocuklar topu hırsızın yüzüne atıyorlar. Yüzüne top değen hırsız yere düşüyor. Çocuk, hırsızın elinden yaşlı kadının çantasını alıyor.</p>
---	--

Görsel 13. Sıralama çalışması

Bu örnekte de yazı olan kısımlarda sıralama için rakamlar yazılmış ama resimlere sıralama için rakam verilmemiş. Cümlelere verilen ‘Resim 1’ ve ‘a’, ‘b’ işaretleri olması gerektiği gibidir ancak resimlerin hangisinin 1, hangisinin 2 olduğu yazılmadığı için tam bilinmemekte ancak tahmin yürütülebilmektedir. Buna gerek kalmamalıdır. Öğrenci, sıralamanın yan yana mı alt alta mı olduğunda tereddüt etmemeli, belirsizlik yaşamamalıdır. (11/48-49)

Pamuk ve Yavruları

48

Pamuk ve Yavruları

Çalışmalar

1. Verilen sorulardan yararlanarak, öyküyü anlat.
2. Resimlerin altına uygun tümceler yaz.
3. Yazdıklarını oku. Resimleri boya.

Resim 1. a. Resimde kaç yavru var?
b. Anne yavrularına ne gösteriyor?

Resim 2. a. Pamuk ne yapıyor?
b. Yavrular ne ile oynuyorlar?

Resim 3. a. Yün yumağı nereye yuvarlanıyor?
b. Yavrular nerede oynuyorlar?

Resim 4. a. Yavrular dere kenarında ne yapıyorlar?
b. Yavrunun biri dereye ne görüyor?

Resim 5. a. Yavru niçin dereye atılıyor?
b. Yavruyu kurtarmaya kim geliyor?

Resim 6. a. Pamuk ne yapıyor?
b. Dere kıyısındaki yavru neye bakıyor?

49

Görsel 14. Sıralama çalışması

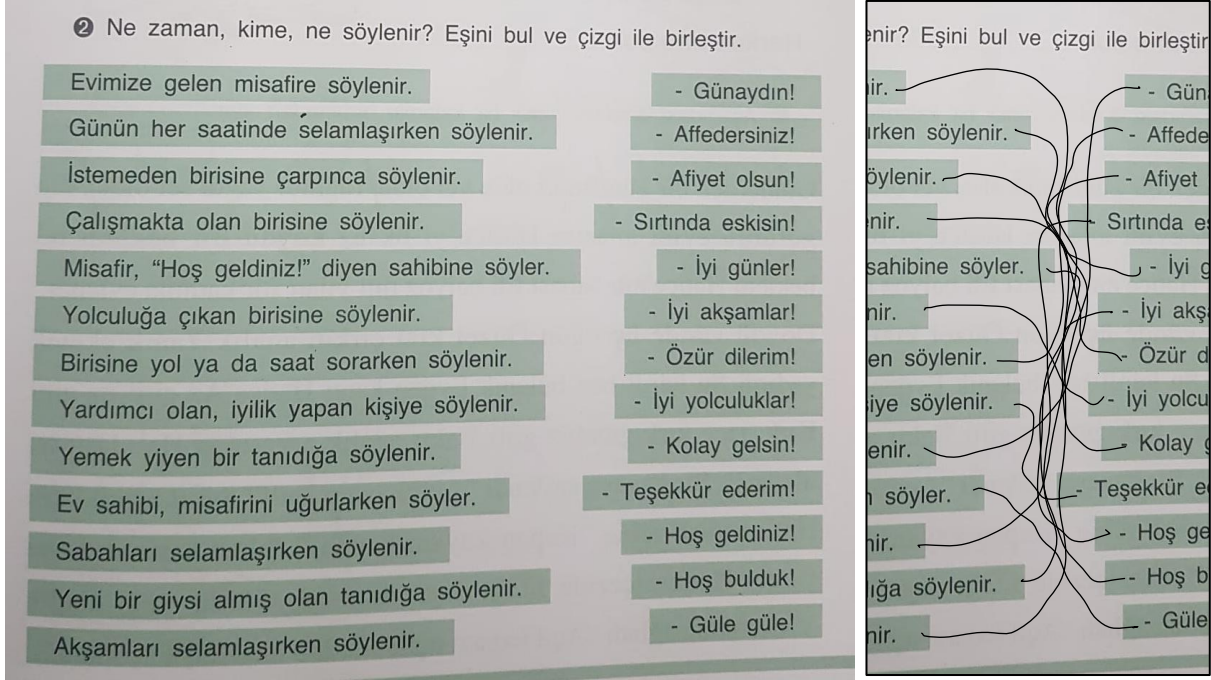
Ayrıca, bu sayfadan önceki birçok etkinlikte ‘a’-‘b’ madde başlığı, yazılan cümleler için ‘hangisinin doğru ol’ması gibi seçenek görevinde kullanılmıştır. Bu sayfaya kadar bu tarz benimsenmişken şekil olarak aynı ancak ifade ettiği bakımından farklı yapılmak istenen yeni şey için, diğerlerinden farklı olan yönün belirginleştirilmesi gerekir. Hatta belki de yapılmış bir örnek konularak öğrencin etkinlikleri yaparken bocalamasının ve bundan dolayı kendisini başarısız hissetmesinin önüne geçilmelidir. (11/48-49)

Doldurulması/tamamlanması istenen sözcük ve cümleler ile karşılaştırılması/eşleştirilmesi istenen sözcük ve cümleler, öğrencinin anlaması için açık ve net bir şekilde ifade edilmeli ve gösterilmelidir. Ayrıca öğrencinin yaşı ve psikososyal becerileri göz önünde bulundurularak bırakılan boşlukların istenilen doldurma/tamamlama işini yapmaya elverişli uygun boşluğu/alani ve işareti olmalıdır. Tasarım sürecinin biçimsel veya yapısal unsurları çizgi, şekil, doku, renk ve alandan oluşur. Yerleşim unsurları da bütünlük, oran, denge, ritim, vurgu ve ahenktir (Coşkun, 2017: 276).

4.1.4. Tasarım, Estetik İnceliği Göz Önünde Bulundurulmalıdır

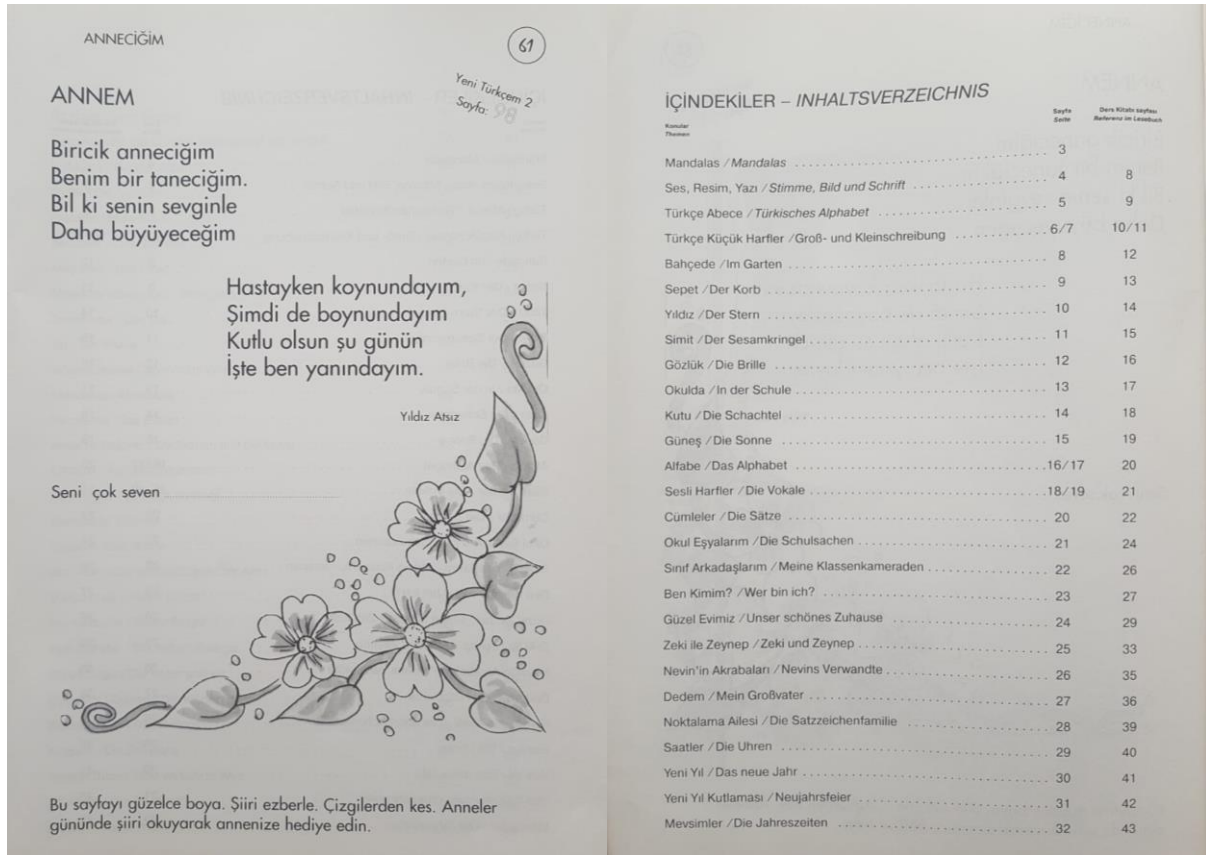
Tasarım aynı zamanda sunumdur. Yazarın öğretmek için sayfaya konulmasını istediklerinin, tasarımcı tarafından nasıl konulduğu öğretimi etkileyen, kolaylaştıran, zevkli ve eğlenceli kılan, güzelleştiren emeğin ve niteliğin sunumudur. Bu yapılmadığında ise ortaya çıkan, yapılmak istenilenin heba edilmesidir.

‘Eşini bul ve çizgi ile birleştir.’ (2/55) yönergesi ile yaptırılan eşleştirme etkinliğinde istenilen yapıldıktan sonra ortaya görsel olarak çok karmaşık ve güzel olmayan bir görüntü çıkmaktadır. Çizgi ile yapılan eşleştirmeler doğal olarak biraz karışıkçadır ancak iyi bir tasarımla bu, pekâla göze rahatsızlık vermeyecek olağanlıkta yapılabilir.

Görsel 15. Eşleştirme etkinliği

Aşağıdaki örnekte anneler günü için hazırlanan etkinlik sayfasında ‘**Bu sayfayı güzelce boya. Şiiri ezberle. Çizgilerden kes. Anneler gününde şiir okuyarak annenize hediye edin.**’ (5/61) denilmiş, ancak kesilip anneye hediye edilecek sayfanın arka kısmına kitabın içindekiler sayfası denk gelmiştir.

Görsel 16. Etkinlik ve sayfa tasarımı

Eğer bu sayfa kesilip hediye edilecek şekilde düşünülüyor/tasarlanıyorsa tasarımcı sayfanın arkasını da hesaba katmalıdır. Sayfanın arkası da bu etkinliği tamamlayacak nitelikte olmalıdır. Değilse bu şekilde hediye edilmesi, özensizlik ve kaba bir tutum olmaktadır.

Aynı kaba davranışa; **'Buradan kesip boya. Şiir ezberle. Ezbere oku ve annene hediye et.'** (7/61), **'Anneler günü sabahı annenize okuyun ve kendisine verin.'** (8/61) yönergeleriyle başka kitaplarda da rastlanmıştır.

Çocuklara ve öğrencilere yönelik ders kitabı ya da okuma kitabı gibi eğitim-öğretim ile ilgili materyal tasarımı yapan kimselerin bu profesyonel kimliklerinin yanında eğitim ve estetik açıdan da eğitimi ve gelişmiş olmaları gerekir. Kitap sayfalarına yansıyan her şey estetik kaygı gözetilerek hazırlanmalıdır.

4.1.5. Tasarım, Dersin İşlenişine Yardımcı Olmalıdır

Ders kitaplarında yeni konuya geçilmesi yeni sayfada olmalı, aynı sayfanın yarısından itibaren yeni/başka konuya geçilmemelidir. Konu bütünlüğünün sağlanması noktasında bu husus öğrenme sürecine olumlu katkı sağlamaktadır.

ETKİNLİK

Bulutun içindeki kelimeleri uygun boşluklara yerleştirin.

- Milletlerin kahramanlık ve bağımsızlık günlerini kutladığı özel günlere denir.
- Atatürk'ün Samsun'a gittiği vapurun adı'dir.
- Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.
- Türk halkı bağımsızlık savaşını önderliğinde kazanmıştır.
- Atatürk Samsun'a tarihinde çıkmıştır.

"Yazı yazmanın belli kuralları vardır. Bu kurallardan biri de noktalama işaretlerini doğru yerde kullanmaktır. Örneğin, cümle bittiğinde nokta (.) işareti koyarsınız. Bir soru sorduğumuzda soru işareti (?) kullanırsınız. Arka arkaya gelen eş görevli kelimelerin arasına da virgül işareti (,) koyarsınız.

ETKİNLİK

Şimdi siz de aşağıdaki cümlelerde eksik olan noktalama işaretlerini boşluklara koyun.

- Bugün bayram kutlamasına katıldık ()
- Masanın üzerinde rengârenk boya kalemleri () kartonlar() silgiler () yapıştırma kartları vardı.
- Türkiye Cumhuriyeti bağımsız bir devlettir ()
- Ayşenin yarın okuldaki bayram kutlamasında görevi var mı ()

69

Görsel 17. Sayfadaki konu bütünlüğü

19 Mayıs bayramı coşkusunun birden çok sayfada işlendiği kitapta, konunun son sayfasında, sayfanın üst yarısında 'bağımsızlık, millet, Atatürk' ile ilgili etkinlikler yaptırılırken bir anda noktalama işaretleri konusuna geçilmiştir. (19/69) Birkaç sayfadır vatan-millet sevgisi ile duygusallık ön planda iken bir anda ezber bilgiye geçilmesi olumsuz bir tutumdur. Noktalama işaretlerini bu konuda öğretmek/göstermek planında bile olursa 19 Mayıs konusu sayfanın sonunda tamamlanmalı, onunla bağlantılı anlatılacak olan noktalama işaretleri konusu da tamamen buna ayrılmış bir sonraki bağımsız sayfada ele alınmalı/anlatılmalıdır.

Bir oyun etkinliği sayfasında başka bir oyuna da yer veren sayfanın oyunları sıradanlaştırdığı, basitleştirdiği, oyunu görev/ödev/ders gibi bir formata soktuğu gözlemlenmiştir. (18/180)

Başka materyallerde de karşımıza çıkan bu durum (16/78), öğrencinin zihninde ve algılamasında konu bütünlüğünü bozucudur. Öğretmenin işini, dersin işlenişini olumsuz etkilemektedir.

Tasarıma bağlı bu tutumdan dolayı; dersi belli bir sayfaya kadar işlemek, dersi süresine göre ayarlama yapmak, belli sayfaları ödev olarak vermek, belli bir sayfanın fotokopisini çekip çalışma

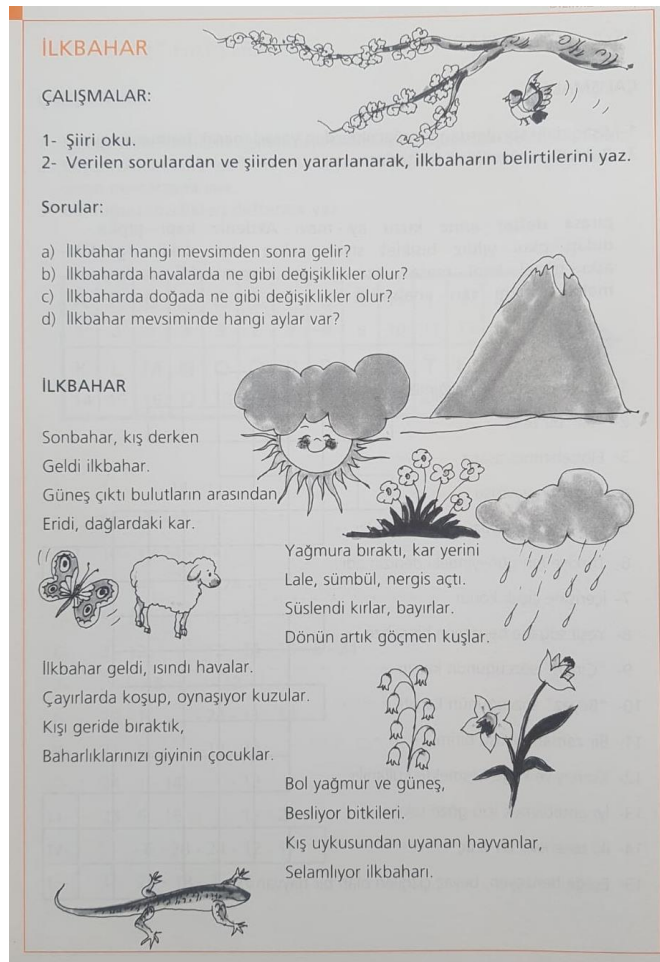
yaptırmak gibi planlama ve çalışmalar olumsuz etkilenmektedir. Kitabı düzenli ve sıraya göre kullanan bir öğretmen, dersi sayfanın yarısında bitirmemek için o etkinliği de planlamak zorunda hissedecek, dersin ortasında başka bir düzene, başka bir materyale vb. geçmek/atlamak zorunda kalacak değilse sayfanın yarısında bitirilecek, yarım kalmış gibi algılanacaktır.

Burada sözü edilen hususu, dersi anlatan öğretmenden başka hiç kimsenin bir kusur olarak telakki etmesi beklenemez. Onun için bu tür materyallerin bir öğretmen tashihinden geçmesi önemlidir.

4.1.6. Konuların Sayfaya Yerleştirilme Sıraları İle İlgili Olumsuzluklar

Anlatılacak konunun ve verilecek bilginin sayfaya yerleştirilmesi aynı zamanda dersin işlenişini de yönlendireceği için önemlidir. Bu sebeple çalışmaya ait yazı ve görseller sayfaya yerleştirilirken öğretmenin ve öğrencinin öğrenme/öğretme hareketlerinin sayfanın yukarisından aşağısına doğru olduğu göz önünde tutulmalıdır.

Bazı kitaplarda, metni anlama çalışmalarının yapıldığı sayfalarda, metnin içeriği ile ilgili soruların metinden önce sorulacak şekilde yerleştirildiği görülmüştür. (3/52) Oysa sayfa tasarımı önce metnin okunması sonra sorularla karşılanması sırasında olmalıdır.

Görsel 18. Konunun işleniş sırasıyla sayfaya yerleştirilmesi

Bu örneğimizde de dinî bayramlarımızın anlatıldığı sayfada, sayfanın üstünde Kurban Bayramı altında Ramazan Bayramı yer almıştır. Oysa gerçek hayatta Ramazan Bayramı önce, Kurban Bayramı

sonradır. Öğrencinin, zamanını ve sırasını doğru öğrenmesi için bayramlar, sayfada da sıralarına göre yerleştirilmeli ve anlatılmalıdır. (9/59)

Dinî Bayramlarımız

Kurban Bayramı

Yaşayan Dilimiz
Türkçe

106

Kurban kestik.
Fakirlere dağıttık.

Bana bayramda
bisiklet aldılar.

Büyüklerin ellerini
öptüm. Bana para
verdiler.

1. Sen de bayramı nasıl geçirdiğini anlat!

Ramazan (Şeker) Bayramı

Yaşayan Dilimiz
Türkçe

105

1. Aşağıdaki boşluklara uygun sözcükleri yaz!

a) Bayramda en güzel ve en yeni _____ giyerim.

b) Ramazan ayından sonra _____ gelir.

c) Ramazan ayında büyükler _____ tutarlar.

ç) Bayramda küçükler büyüklerin ellerini _____

öperler, Şeker Bayramı, oruç, elbiselerimi

Görsel 19. Konunun işleniş sırasıyla sayfaya yerleştirilmesi.

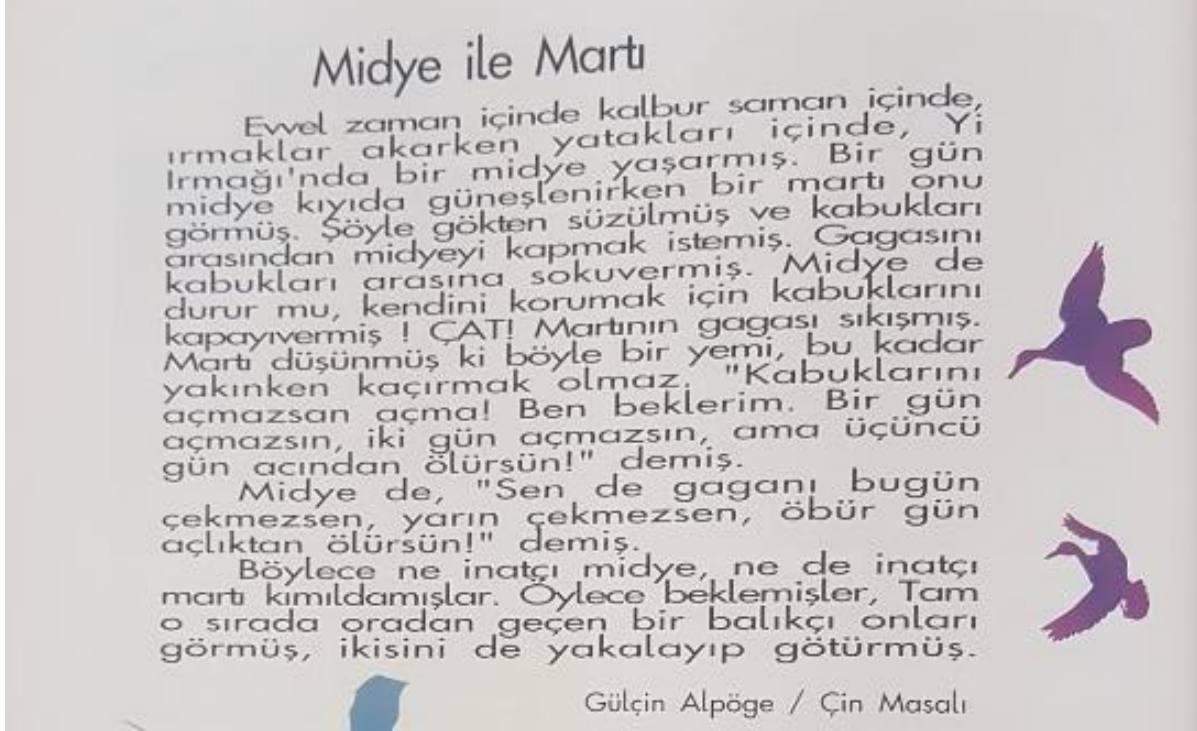
Tasarım, aynı zamanda dersin işlenişinin krokisi/haritası gibidir. Öğretmen ve öğrenci için yol gösterici, düzenleyici ve sıraya koyucu özellikte olmalıdır.

4.1.7. Tasarıma İlgili Tespit Edilen Diğer Olumsuzluklar

Hangi yaş grubu için hangi yazı stillerinin uygun olduğu genel olarak belirlenmiştir. Ancak bazen hazırlayanların tarz oluşturmak için bunun dışına çıktıklarını görüyoruz. Özellikle küçük yaş grubu

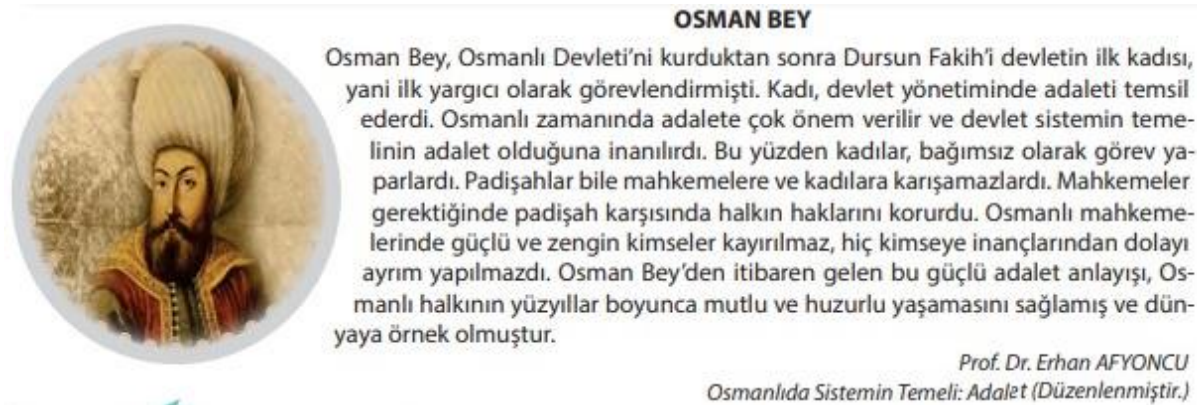
için bu, öğretimi/öğrenimi olumsuz etkileyen bir duruma dönüşebilmektedir. Ayrıca yasal zorunluluk gereği olan kimi not ve ibarelerin de öğrencinin ders sayfasının dışına taşınmasının daha iyi olacağı düşünülebilir.

Çalışma kapsamında incelenen kitaplarda hiç görülmeyen yazı stili/font olumsuzluğu ile tek bir örnekte karşılaşılmıştır. 'Midye ile Martı' (6/100) hikâyesinde kullanılan yazı stili/font; okumayı zorlaştıran, göze hitap etmeyen bir seçim olmuştur.

Görsel 20. Yazı tipi

Kurallar gereği, başka bir yerden alınıp konuya/öğrenciye göre düzenlenip kitaba alınan metinler için, metnin sonuna (**Düzenlenmiştir.**) (22/160) notu düşülmektedir. Bu notun metnin hemen altında olması, resmi tutanak/belge intibası vermekte, kitapla öğrenci arasına bir mesafe koyacak unsur gibi durmakta, olması gereken samimiyeti, sıcaklığı engellemektedir. Bu not ve ibarelerin kitabın en sonunda öğrencinin okumasına gerek olmayan bölümlerde olmasının ince bir yaklaşım olacağı düşünülebilir.

Görsel 21. Açıklama ibaresi

Yazı stili konusunda, hitap edilen yaş ve seviyeye uygunluk açısından sahada genel eğilimlerin oluşmuş olduğu, materyallerin de çoğunlukla buna uydukları görülmektedir. Bu hususta teamüllere bağlılığın yerinde olacağı düşünülmektedir. Öğrenci için olmayan not, uyarı, açıklama vb. unsurların da sayfada değil, sadece ilgilileri için kitabın en arka sayfalarında olmasının daha yerinde bir uygulama olacağı düşünülebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan bütün tespitlere ve elde edilen bulgulara dayanarak tasarımın genel itibariyle nasıl olmasıyla ilgili olarak şunlar söylenebilir: Yapılmak istenilen etkinlik kapsamında, tamamlanması/doldurulması istenilen yer için ayrılan alanın yazılacak olan sözcük, cümle ya da görsele uygun ve yeterlilikte, estetik inceliğe hâiz, konu bütünlüğüne ve sırasına duyarlı; yazı stili, satır, boşluk vb. hususlarda standartlara uygun olmalıdır.

Tasarım; anlatılan konunun tema, doku ve ruhu ile örtüşmeli/uyumlu olmalı, öğretmenin anlatma süreci ile öğrencinin anlama/öğrenme sürecine yardımcı olacak kullanılabilirlikte olmalı, öğretme/öğrenme etkinliğini kolaylaştırıcı nitelikte olmalı, muhatabına/okuyucusuna/öğrencisine uygun tarzda olmalı, onların beğenisine uygun, estetik, duygusal ve bilişsel gelişimlerini göz önünde tutan pedagojik bakış açısına sahip olmalıdır. Basit gibi görünen bazı hususlar, dersin işlenişinde önemli kolaylık ve zorluklar oluşturabilmektedir.

Yazı, görsel, çalışma ve etkinliklerin tasarımı ve sayfaya yerleştirilmeleri; kâğıt, boyut, cilt, kapak, renk ve yazı stili gibi biçim ve tasarım ile ilgili yaygın sürecine bağlı hususlar doğrudan yayınevının ve ilgili tasarımcının ürünü olmakla ve onların sorumluluk alanına girmekle birlikte, değerlendirme sürecindeki tespitler bu konuda yazara da dolaylı olarak sorumluluk yüklendiğini, ders kitabı hazırlama sürecinin tasarım aşamasında, kitabı sınıfta kullanan/uygulayan öğretmene de çok iş düştüğünü göstermektedir.

Ürün kullanıma hazır hale gelmeden önce, yapım aşamasında yazar tarafından değerlendirilmeli, ihtiyaç görülen hususlar için tasarrufta bulunulup müdahil olunmalıdır. Çünkü ortaya çıkan ürün sonuçta yazarının eseridir, diğer bütün unsurlar yazarın ve kitap aracılığıyla ortaya çıkan öğretim faaliyetinin yardımcılarıdır. Ve çünkü belli bir zamandan sonra bütün bu ekipten okuyucuyla baş başa kalacak olan yalnızca yazar olmaktadır. Herkes işini bitirip gitmiş olacak ama kitabın beğenilip beğenilmemesi, satılıp satılmaması, kısa süre sonra kullanımının bitmesi ya da çok uzun yıllar daha kullanılacak olmasının sonuçları en çok yazarı etkileyecektir. Yazar çok güzel anlatmışsa bile konuyu temsil edemeyen bir görsel, noktaları birleştirince ya da boyayınca ortaya çıkan estetik olmayan bir sayfa, doldurulacak alana sığamayan bir sözcük ya da cümle doğrudan kitabın yazarını sorumlu kılacaktır. Bu sebeplerle yazar, ilgili görevlilerle birlikte biçim ve tasarım ile tashih aşamalarında daha etkili ve belirleyici olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 1. 2. Baskı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Coşkun, O. (2017). Ders Araç ve Gereçleri, Materyal Tasarımı, Dil Eğitiminde Bilişim Teknolojileri ve Sosyal Medya Kullanımı. *Uygulamalı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı*. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin, D. Melanlıoğlu (Editörler). 2. Cilt, 237-324. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Çubukçu, G. ve Doğan, İ. (2019). Sayfa Tasarımı Nedir?. *Journal of Arts*, 2(2), 95-112.
- Haznedar, B. (2021a). *İkidillilik ve Çokdillilik Erken Çocukluk Döneminde Birden Fazla Dil Öğrenimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Haznedar, B. (2021b). İkidilli ve Çokdilli Toplumlarda Dil Öğrenimi. *İkidillilik ve İkidilli Çocukların Eğitimi*. 103-133. İstanbul: Kesit Yayınları.
- İnce, B. (2021). İkidilliliğin Avantajları ve Dezavantajları. *İkidillilik ve İkidilli Çocukların Eğitimi*. 429-441. İstanbul: Kesit Yayınları.
- İnce, B., & Demiriz, N. H. (2021). Avrupa Birliği Ülkelerinde İkidillilik/Çokdillilik Politikaları. *İkidillilik ve İkidilli Çocukların Eğitimi*. 177-200. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karadağ, Ö. ve Baş, B. (2019). *Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şen, Ü. (2016). İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi: İlk Öğretmenler ve İlk Türkçe Dersi Öğretim Programı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1023-1036.
- TDK. (2000). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK. (1983). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2012). *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)*. Ankara: YTB.
- Yıldız, C. (2015). Almanya'da Ana Dili Türkçe'nin Durumu. *II. Avrupalı Türklerin Anadili Çalıştayı-İki dilli ve Çok Dilli Eğitim Veren Öğretmenlerin Yeterlikleri Bildiriler Kitabı*. 77-85. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.